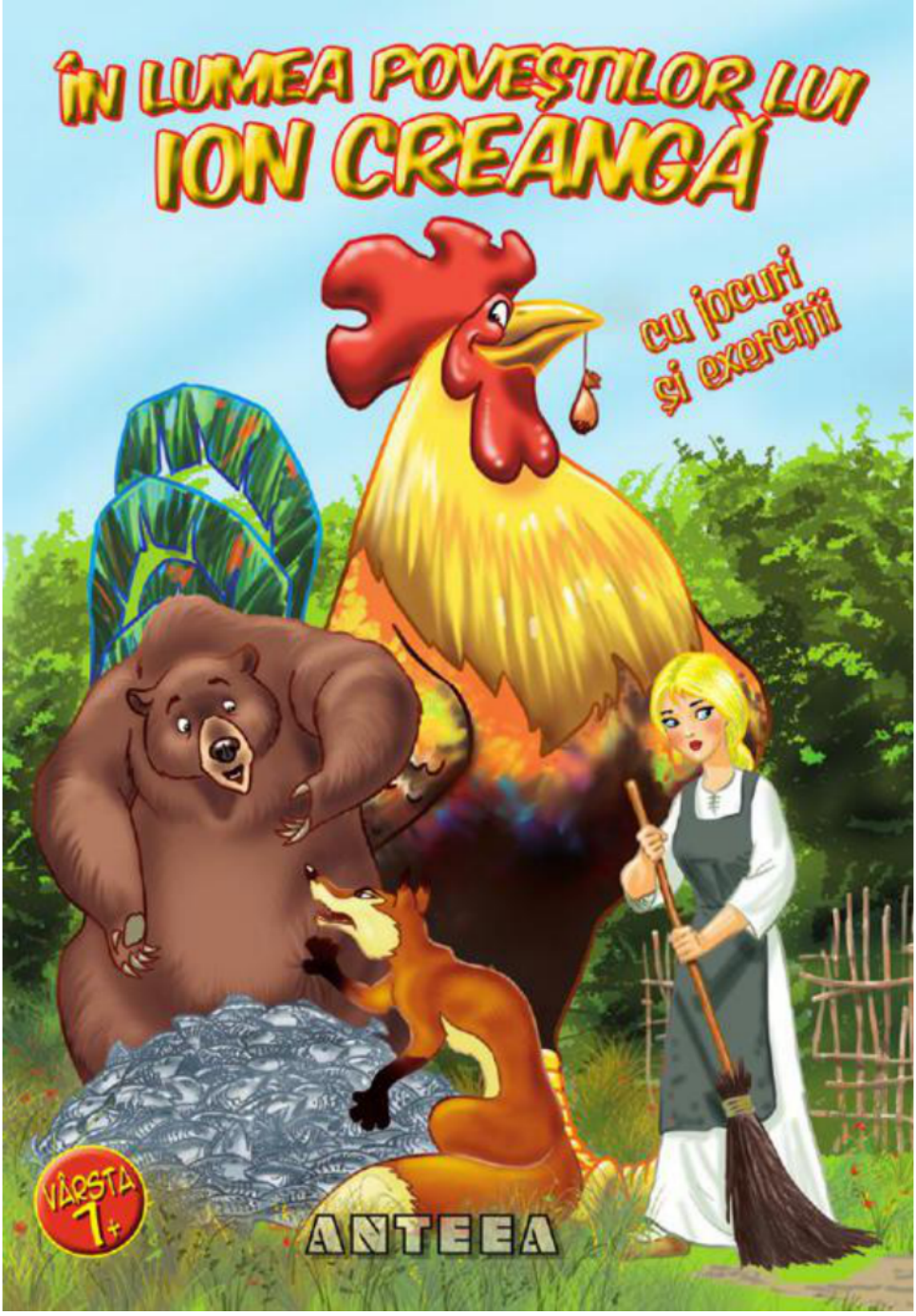
ÎN LUMEA POVEȘTILOR LUI
ION CREANGĂ
cu jocuri
și exerciții
VÂRSTA
7+
ANTEEA

ANTEEA

În lumea poveştilor

lui Ion Creangş

- cu jocuri şi exerciţii -

editura

Cluj-Napoca

2011

ANTEEA

editura

Cluj-Napoca

tel. 0364-437706; 0744-423436

Ilustraţii: ADRIAN BARBU

Selecţie şi exerciţii: LUCIA COCIŞIU

Tehnoredactare: LUCIANA CIOBANU

Pre-press: ROPRINT

Tipărit la: CristalPrint

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

COCIŞIU, LUCIA

În lumea poveştilor lui Ion Creangă , cu jocuri şi exerciţii / Lucia Cocişiu. - Cluj Napoca : Anteea, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-1948-20-1

371.382

textele sunt reproduse după:

Ion Creangă – Opere, editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti 1993

Dragi copii mari şi mici,

cadre didactice,

părinţi şi bunici,

Cartea conţine 7 poveşti şi 2 poezii scrise de cel mai mare povestitor român şi se adresează copiilor cu vârsta peste 7 ani. După ce au parcurs textul, copiii trebuie să rezolve exerciţiile şi să răspundă la întrebările legate de povestea respectivă, iar la final se pot delecta, dezlegând rebusuri şi exerciţii-joc. De asemenea, pentru înţelegerea textului, regionalismele sunt explicate în glosarul de la finele cărţii.

De la Nică a lui Ştefan a Petrei la

cel mai mare povestitor român

Trăia odată, în satul Humuleşti, din inima Moldovei, în vremuri îndepărtate, un băiat cu păr bălai, tare, tare neastâmpărat, zglobiu şi pus mereu pe şotii, pe care toţi al casei îl strigau “Nică”. Nică omora muştele cu ceaslovul, Nică fura cireşele mătuşii Mărioara, Nică ducea pupăza din tei la târg să o vândă. Mai târziu, peste ani, năstruşnicul Nică s-a transformat într-un povestitor cu mare haz, care şi-a aşternut amintirile din copilărie în cartea cu acelaşi nume şi a lăsat posterităţii o serie de poveşti, povestiri şi anecdote, care au încântat generaţii întregi.

Despre cine vorbim? Vorbim, desigur, despre Ion Creangă, cel supranumit “cel mai mare povestitor român”,

scriitorul cu suflet de copil. *“Sunt născut la 1 martie 1837 în satul Humuleşti, judeţul Neamţului, Plasa de Sus, din părinţi români: Ştefan a lui Petrea Ciubotariul din Humuleşti şi soţia sa Smaranda, născută David Creangă, din satul Pipirig, judeţul Neamţului”* , declara el în “Fragment de biografie”. În casa din Humuleşti a lui Ştefan şi a Smarandei – părinţii scriitorului - s-au născut în total 8 copii: Ion, Zahei, Maria, Ecaterina, Ileana, Teodor, Vasile şi Petre. Ultimii trei băieţi îşi găsesc sfârşitul la o vârstă foarte fragedă, Ecaterina se stinge din viaţă în 1893, iar Zahei, Maria şi Ileana trăiesc până în 1919.

Între 1846-1853, de la vârsta de 8-9 ani, Nică al Smarandei frecventează, cu mari peripeţii (aflăm din “Amintiri din copilărie”) cursurile şcolii din sat, susţinută de biserică. Apoi, bunicul îl duce, pe el şi pe fratele mai mic al mamei, la şcoala din Broşteni, unde îl are profesor pe Nicolae Nanu şi unde rămâne până când se umple de râie de la caprele Irinucăi.

Pentru că mama îl dorea neapărat preot, Nică e trimis şi la Şcoala Domnească de la Tg. Neamţ, iar apoi, la Şcoala catihetică din Fălticeni, unde se înscrie sub numele Ion Creangă (a preluat numele de fată al mamei), pe care l-a păstrat toată viaţa. Mai urmează încă o şcoală,

seminarul teologic de la Socola, pe care îl termină cu note foarte bune. Se însoară mai apoi cu Ileana iar în 1859 devine diacon al bisericii 40 de sfinţi, din Iaşi. În 1860 i se naşte unicul băiat, Constantin, iar 5 ani mai târziu devine institutor, după absolvirea unei şcoli care pregătea învăţători. Ca pedagog, este foarte apreciat şi participă la elaborarea a 4 manuale şcolare. În 1875 îl va cunoaşte pe Eminescu, cu care va lega o prietenie frumoasă, ce va dura până la moartea poetului. La îndemnul lui, de altfel, Creangă începe să-şi scrie operele şi să frecventeze cenaclul literar Junimea. Între timp, însă, nori negri s-au abătut asupra căsniciei şi a carierei sale profesionale: soţia îl părăseşte şi Creangă este nevoit să divorţeze, este exmatriculat apoi din rândul clerului. Nu după mult timp, este dat afară şi din învăţământ, unde s-a întors însă, după 2 ani de lipsă şi după intervenţia lui Titu Maiorescu, devenit Ministru al Cultelor, care îl aprecia foarte mult. Între 1875-1883, în bojdeuca sa din cartierul Ţicău, din Iaşi, Creangă scrie minunatele şi nemuritoarele sale poveşti, povestirile, dar şi romanul autobiografic “Amintiri din copilărie”. În toată această perioadă Eminescu este alături de el, îl vizitează des şi îi citeşte manuscrisele. Se stinge din viaţă la 31 decembrie 1889, doar la câteva luni după moartea prietenului său, Eminescu, pe care l-a plâns

îndelung şi este îngropat la cimitirul Eternitatea, din Iaşi.

Ion Creangă a lăsat în urma sa o operă impresionantă, nu neapărat prin dimensiuni, cât prin originalitate şi valoare literară. Poveştile sale, pline de învăţăminte, sunt unice prin umorul şi ironia lor, iar limbajul popular folosit de autor ne farmecă şi ne determină să le citim de fiecare dată cu aceeaşi plăcere, fie că suntem copii sau adulţi.

5

în Iaşi în Humuleşti în

Pipirig

ştefan Crişan şi Smaranda ştefan a Petrei şi Ileana

ştefan a Petrei şi Smaranda

mama sa vroia sş-l facş profesor

mama sa vroia sş-l facş preot

cu I.L. Caragiale cu Ion Slavici

cu Mihai Eminescu

Harap Alb

Fata babei şi fata

Fşt Frumos din Lacrimş

moşneagului

Soacra cu trei nurori

Prâslea cel voinic şi merele

Zâna zorilor

de aur

Dşnilş Prepeleac

Ursul pşcşlit de vulpe

Greuceanu

Punguşa cu doi bani

Capra cu trei iezi

Era odată o capră care avea trei iezi. Iedul cel mare şi cu cel mijlociu dau prin băţ de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic şi cuminte. Vorba ceea : " *Sunt cinci degete la o mână şi nu samănă toate unul cu altul".*

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe-afară şi le zice:

- Dragii mamei copilaşi! Eu mă duc în pădure ca să mai duc ceva de-a mâncării. Dar voi, încuieţi uşa după mine, ascultaţi unul de altul, şi să nu cumva să deschideţi până ce nu-ţi auzi glasul meu. Când voiu veni eu, am să vă dau de ştire, ca să mă cunoaşteţi, şi am să vă spun aşa:

Trei iezi cucuieţi, / Uşa mamei descuieţi! / Că mama

v-aduce vouă: / Frunze-n buze, / Lapte-n ţâţe, / Drob de sare /

În spinare, / Mălăieş / În călcăieş /Smoc de flori / Pe subsuori.

- Auzit-aţi ce-am spus eu?

- Da, mămucă, ziseră iezii.

- Pot să am nădejde în voi?

- Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieţi, şi ce-am vorbit odată vorbit rămâne.

- Dacă-i aşa, apoi veniţi să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere de cele rele, şi mai rămâneţi cu bine!

7

- Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, şi Dumnezeu să-ţi ajute ca să te întoarne cu bine şi să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese şi se duce în treaba ei. Iar iezii închid uşa după dânsa şi trag zăvorul. Dar vorba veche : " *Păreţii au urechi şi fereştile ochi*". Un duşman de lup - ş-apoi ştiţi care ? - chiar cumătrul caprei, care de mult pândea vreme

cu prilej ca să pape iezii, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei, când vorbea capra cu dânşii.

"Bun! zise el în gândul său. Ia, acum mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă uşa, halal să-mi fie! Ştiu că i-aş cărnoşi şi i-aş jumuli!" Cum zice, şi vine la uşă; şi cum vine, şi începe:

Trei iezi cucuieţi, / Uşa mamei descuieţi! / Că mama v-aduce vouă: / Frunze-n buze, / Lapte-n ţâţe, / Drob de sare / În spinare, / Mălăieş / În călcăieş /Smoc de flori / Pe subsuori.

- Hai! deschideţi cu fuga, dragii mamei, cu fuga!

- Ia! Băieţi, zise cel mai mare, săriţi şi deschideţi uşa, că vine mama cu demâncare.

- Sărăcuţul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceţi pozna să deschideţi, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i aşa de gros şi de răguşit, că-i mai subţire şi mai frumos!

Lupul, auzind aceste, se duse la un ferar şi puse să-i ascute limba şi dinţii, pentru a-şi subţia glasul, ş-apoi, întorcându-se, începu iar:

Trei iezi cucuieţi / Uşa mamei descuieţi!...

- Ei, vedeţi, zise iarăşi cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? Nu-i mămuca, nu-i mămuca!

D-apoi cine-i dacă nu-i ea ? Că doar şi eu am urechi!

Mă duc să-i deschid.

- Bădică! Bădică! zise iarăşi cel mic. Ascultaţi-mă şi

pe mine! Poate mai de-apoi a veni cineva ş-a zice:

Deschideţi uşa, / Că vine mătuşa!

ş-atunci voi trebuie numaidecât să deschideţi? D-apoi

nu ştiţi că mătuşa-i moartă de când lupii albi şi s-a făcut

oale şi ulcioare, sărmana?

- Apoi, da! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia, de-atunci

e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i

potrivi tu acestora, îi ţine mult şi bine pe mămuca afară. Eu,

unul, mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vârâ iute în horn şi, sprijinit cu picioarele

de prichiciu şi cu nasul de funingine, tace ca peştele şi tremură

ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana! Asemene cel

mijlociu, tuştiu! iute sub un chersin; se-nghemuieşte acolo

cum poate, tace ca pământul şi-i tremură carnea pe dânsul

de frică: *Fuga-i ruşinoasă, da-i sănătoasă!*

... Însă cel mare se dă după uşă şi - să tragă, să nu tragă? - în sfârşit, trage zăvorul... Când iaca!... ce să vadă? şi-apoi mai are când vede?... căci lupului îi scăpărau ochii şi-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Şi, nici una, nici două, haţ! pe ied de gât, îi răteză capul pe loc şi-l mănâncă aşa de iute şi cu atâta poftă, de-ţi părea că nici pe-o măsea nu are ce pune. Apoi se linge frumuşel pe bot şi începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

- Nu ştiu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu?! Parc-au intrat în pământ... Unde să fie? Se iţeşte el pe colo, se iţeşte pe dincolo, dar pace bună! Iezii nu-s nicăiri!

- Mă!... că mare minune-i asta!... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă aste bătrâneţe!

Apoi se îndoaie de şele cam cu greu, şi se pune pe chersin. Şi când s-a pus pe chersin, nu ştiu cum s-au făcut, că ori chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă? - Îl păştea păcatul şi-l mânca spinarea, sărăcuţul!

- Să-ţi fie de bine, nănaşule!

- A!... ghidi! ghidi! ghiduş ce eşti! Aici mi-ai fost? Ia vină-ncoace la nănăşelul, să te pupe el! Apoi ridică chersinul binişor, înşfăcă iedul de urechi şi-l flocăieşte şi-l jumuleşte şi pe-acela de-i merg petecele!... Vorba ceea:

"Că toată paserea pe limba ei piere" .

Pe urmă se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găseşte nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peştele în borş la foc. Dacă vede lupul şi

vede că nu mai găseşte nimic, îşi pune în gând una: aşază cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti, de ţi se părea că râdeau; pe urmă unge toţi păreţii cu sânge, ca să facă şi mai mult în ciuda caprei, ş-apoi iese şi-şi caută de drum. Cum a ieşit duşmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn şi încuie uşa bine. Apoi începe a se scărmăna de cap şi a plânge cu amar după frăţiorii săi... Când jălea el aşa, iacă şi capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării şi gâfuind. … Dar când s-apropie bine, ce să vadă? Un fior rece ca gheaţa îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul, şi ochii i se păinjinesc. Şi ce era nu era a bine!... Ea însă tot merge pân' la uşă, cum poate, crezând că părerea o înşală... şi cum ajunge, şi începe:

Trei iezi cucuieţi, / Uşa mamei descuieţi! / Că mama v-aduce vouă: / Frunze-n buze, / Lapte-n ţâţe, / Drob de sare / În spinare, / Mălăieş / În călcăieş /Smoc de flori / Pe subsuori.

Atunci iedul mezin - care acum era şi cel dintâi şi cel de pe urmă - sare iute şi-i deschide uşa. Apoi s-aruncă în braţele mâne-sa şi cu lacrimi de sânge începe a-i spune:

- Mămucă, mămucă, uite ce am păţit noi! Mare foc şi potop au căzut pe capul nostru!

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima şi rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, şi-a mai venit puţin în fire ş-a întrebat:

- Da' ce-a fost aici, copile?

- Ce să fie, mămucă? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult şi iacă cineva s-aude bătând la uşă şi spunând:

Trei iezi cucuieţi, / Mamei uşa descuieţi...

- Şi?...

- Şi frate-meu cel mare, nătâng şi neastâmpărat cum îl ştii, fuga la uşă să deschidă.

- Ş-atunci?...

- Atunci, eu m-am vârât iute în horn, şi frate-meu cel mijlociu în chersin, iar cel mare, după cum îţi spun, se dă cu nepăsare după uşă şi trage zăvorul!...

- Ş-atunci?...

- Atunci, grozăvie mare ! Nănaşul nostru şi prietenul

dumitale, cumătrul lup, se şi arată în prag!

- Cine? Cumătrul meu? El? Care s-a jurat pe părul

său că nu mi-a spărie copilaşii niciodată?...

- Of, mămucă, of! Mai bine taci şi lasă-l în plata lui

Dumnezeu! Că ştii că este o vorbă: *"Nici pe dracul să-l*

vezi, da' nici cruce să-ţi faci!"

- Ba nu, dragul mamei! "Că până la Dumnezeu, sfinţii îţi

ieu sufletul." Ş-apoi ţine tu minte, copile, ce-ţi spun eu: că de

i-a mai da lui nasul să mai miroase p-aici, apoi las'!... Numai

tu, să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Şi de-atunci căuta şi ea vreme cu prilej ca să facă pe

obraz cumătru-său. Se pune ea şi stă în cumpene, cum să

dreagă şi ce să-i facă?

"Aha! Ia, acum i-am găsit leacul, zise ea în gândul său.

Taci! Că i-oiu face eu cumătrului una de ş-a muşca labele!"

Aproape de

casa ei era o groapă

adâncă;

acolo-i

nădejdea caprei.

- La cadă cu

dubală, cumătre

lup, că nu-i de

chip!... Ia, de-acu

să-ncepe fapta: Hai
la treabă, cumătriţă,
că lupul ţi-a dat de
lucru! Şi aşa zicând,
pune poalele-n
brâu, îşi suflecă
mânicele, aţâţă
focul şi s-apucă
de făcut bucate.
Face ea sarmale,
face
plachie,
face
alivenci,
face pască cu
smântână şi cu ouă şi
fel de fel de bucate.
11

Apoi umple groapa cu jăratic şi cu lemne putregăioase ca să ardă focul mocnit. După asta aşază o leaşă de nuiele numai întinată şi nişte frunzări peste dânsa: peste frunzări toarnă ţărână şi peste ţărână aşterne o rogojină. Apoi face un scăuieş de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fearbă şi se duce prin pădure să caute pe cumătru-său şi să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă pe-o prăpastie grozavă şi întunecoasă şi pe-o tihăraie dă peste lup.

- Bună vreme, cumătro! Da' ce vânt te-a abătut pe-aici?

- Bună să-ţi fie inima, cumătre, cum ţi-i căutătura... apoi da, nu ştii dumneata că nevoia te duce pe unde nu ţi-i voia? Ia, nu ştiu cine-a fost pe la mine pe-acasă în lipsa mea, că ştiu că mi-a făcut-o bună!

- Ca ce fel, cumătriţă dragă?

- Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis şi i-a crâmpoţit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă să nu mai fie cineva!

- Da' nu mai spune, cumătră!

- Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că totuna mi-e. Ei, mititeii, s-au dus către Domnul, şi datoria ne face să le căutam de suflet. De aceea am făcut şi eu un praznic, după puterea mea, şi am găsit de cuviinţă să te poftesc şi pe d-ta, cumătre; ca să mă mai mângâi...

- Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram

când m-ai fi chemat la nuntă.

- Te cred, cumătre, d-apoi, da, nu-i cum vrem noi,

ci-i cum vre Cel-de-sus.

Apoi capra porneşte înainte plângând, şi lupul după

dânsa, prefăcându-se că plânge….

…- Apoi da, cumătră; se vede că şi lui Dumnezeu îi

plac tot puişori de cei mai tineri.

- Apoi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ţi-ar fi? D-apoi aşa?

- Doamne, cumătră, Doamne! Oiu face şi eu ca

prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat pe la dumneata

pe acasă? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată

prin zmeuriş; şi mi-a spus că dacă-i vrea dumneata să-i

dai un băiet, să-l înveţe cojocăria.

Şi din vorbă-n vorbă, din una-n alta, ajung pân-acasă

la cumătră!

- Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăuieşul şi

punându-l deasupra groapei cu pricina, şezi cole şi să

ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină şi i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mânca hâlpav; şi gogâlţ,

gogâlţ, gogâlţ, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

- Dumnezeu să ierte pe cei răposaţi, cumătră, că

bune sarmale ai mai făcut!

Şi cum ospăta el, buf! cade fără sine în groapa cu

jăratic, căci scăuieşul de ceară s-a topit, şi leaşa de pe

groapă nu era bine sprijinită: nici mai bine, nici mai rău,

ca pentru cumătru.

- Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat ! Cu capra

ţi-ai pus în cârd? Capra ţi-a venit de hac!

- Văleu, cumătră, tălpele mele! Mă rog, scoate-mă

că-mi arde inima-n mine!

- Ba nu, cumătre; c-aşa mi-a ars şi mie inima după

iezişorii mei ! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri;

mie însă-mi plac şi de işti mai bătrâni, numai să fie bine

fripţi; ştii, cole, să treacă focul printr-înşii.

- Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa!

- Arzi, cumătre, mori, că nici viu nu eşti bun ! De-abie

i-a mai trece băietului istuia de spărieţ, că mult păr îmi

trebuia de la tine ca să-l afum. Ţi-aduci aminte, dihanie

răutăcioasă şi spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău?

Şi bine mi-ai mâncat iezişorii!....După aceasta, capra şi cu

iedul au luat o căpiţă de fân şi-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul. Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui şi-i mai trântiră în cap cu bolovani şi cu ce-au apucat, până-l omorâră de tot. (…)

Şi auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-au mai părut bine! Şi s-au adunat cu toatele la priveghiu şi unde nu s-au aşternut pe mâncate şi pe băute, veselindu-se împreună...

Şi eram şi eu acolo de faţă, şi-ndată după aceea am încălecat iute pe-o şea, şi-am venit de v-am spus povestea aşa, şi-am mai încălecat pe-o roată şi v-am spus jitia toată; şi unde n-am mai încălecat pe-o capşună şi v-am spus, oameni buni, o mare şi gogonată minciună !

13

Răspunde la următoarele întrebări:

• Care sunt personajele acestei poveşti?

• Ce le-a spus capra iezilor înainte de a pleca dupş mâncare?

• Cum a ajuns lupul în casa caprei?

• Cum a reuşit sş scape iedul cel mic?

Care ied a ascultat sfaturile mamei?

1. iedul cel mare. 2. iedul cel mic. 3. iedul cel mijlociu.

4. iedul cel mijlociu, împreunş cu cel mic.

Completaţi următoarele propoziţii:

Capra avea……..iezi.

Iedul ……..... era cel mai ascultştor.

Capra a vrut sş-l pşcşleascş pe lup pentru cş acesta …

…….....

Ce mâncare a pregătit capra pentru lup?

sarmale spaghete plachie alivenci fripturş

pui fript tort

Desparte în silabe următoarele cuvinte, trasând o linie sub

fiecare silabă:

mângâi gâtlejul gâfâind scşuieş

neastâmpşrat

Găseşte cuvinte care să rimeze cu:

copilaşi fior ied grozavş nuntş groapş

Ordonaţi în propoziţii următoarele cuvinte:

şi, mic, harnic, cel, era, iedul, cuminte ……

……

neascultştor, mare, prostuş, iedul, şi, cel, era ……

……

14

...

Găseşte cuvinte cu acelaşi sens pentru:

boceşte praznic funingine oleacş

Ce vrea să spună autorul în următoarele situaţii:

“Iedul cel mare şi cu cel mijlociu dau prin bşş de

obraznici ce erau.”

- Cei doi iezi se bşteau cu beşele.

- Cei doi iezi erau foarte obraznici.

“Numai tu sş nu cumva sş

te rşsufli cuiva…”

- Sş nu cumva sş

spui cumva.

- Sş nu cumva sş

sufli spre cineva.

Capra i-a întins o

cursă lupului şi acesta şi-a găsit

sfârşitul în flăcări. Crezi că a

procedat corect? Care este părerea

ta?

Caută în tabelul de mai jos 2

cuvinte cu acelaşi înţeles pentru

NĂTÂNG .

L

O

N

P

R

O

S

V

E

N

E

G

H I

O

B

S

T

U

P

A

R

D

M

Z

I

N

E

T

O

T

G

Spune şi tu:

Capra crapă piatra-n patru, piatra crapă piatra-n patru.

Ce învşşşturş aşi desprins, dragi copii, din

aceastş poveste?

15

Şş ascultaşi întotdeauna de pşrinşi, şş nu ieşişi din cuvântul

lor, cşci astfel, veşi fi ferişi în viaşş de multe situaşii neplşcute.

Punguţa cu doi bani

Era odată o babă şi un moşneag. Baba avea o găină,

şi moşneagul un cucoş; găina babei se oua de câte două

ori pe fiecare zi şi baba mânca o mulţime de ouă; iar

moşneagului nu-i da nici unul. Moşneagul într-o zi perdu

răbdarea şi zise:

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi

şi mie nişte ouă, ca să-mi prind pofta măcar.

— Da' cum nu! zise baba, care era foarte zgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate şi tu cucoşul tău, să facă ouă, şi-i mânca; că eu aşa am bătut găina, şi iacătă-o cum se ouă.

Moşneagul, pofticios şi hapsân, se ia după gura babei şi, de ciudă, prinde iute şi degrabă cucoşul şi-i dă o bătaie bună, zicând:

— Na! ori te ouă, ori du-te de la casa mea; ca să nu mai strici mâncarea degeaba.

Cucoşul, cum scăpă din mânile moşneagului, fugi de-acasă şi umbla pe drumuri, bezmetec. Şi cum mergea el pe-un drum, numai iată găseşte o punguţă cu doi bani. Şi cum o găseşte, o şi ia în clonţ şi se întoarnă cu dânsa înapoi către casa moşneagului. Pe drum se întâlneşte c-o trăsură c-un boier şi cu nişte cucoane. Boierul se uită cu băgare de seamă la cucoş, vede în clonţu-i o punguţă şi zice vezeteului:

— Măi! ia dă-te jos şi vezi ce are cucoşul cela în plisc.

Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurei, şi c-un feliu de meşteşug, prinde cucoşul şi luându-i punguţa din clonţ o dă boieriului. Boieriul o ia, fără păsare o pune în buzunar şi porneşte cu trăsura înainte. Cucoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind neîncetat:

— Cucurigu! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vezeteului:

— Mă! ia cucoşul ist obraznic şi-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul se dă iarăşi jos din capră, prinde cucoşul şi-l azvârle în fântână! Cucoşul, văzând această mare primejdie, ce să facă? Începe-a înghiţi la apă; şi-nghite, şi-nghite, până ce-nghite toată apa din fântână. Apoi zboară de-acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurei, zicând:

— Cucurigu! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, văzând aceasta, s-a mirat cumplit şi a zis:

— Mă! da' al dracului cucoş i-aista! Ei, las' că ţi-oiu da eu ţie de cheltuială, măi crestatule şi pintenatule!

Şi cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cucoşul, să-l azvârle într-un cuptor plin cu jăratic şi să pună o lespede la gura cuptorului. Baba, cânoasă la inimă, de cuvânt; face cum i-a zis stăpânu-său. Cucoşul, cum vede şi astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă; şi toarnă el toată apa cea din fântână pe jaratic, până ce stinge focul de tot, şi se răcoreşte

cuptoriul; ba încă face ş-o apăraie prin casă, de s-au îndrăcit de ciudă hârca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezei de la gura cuptiorului, iesă teafăr şi de-acolo, fuga la fereastra boierului şi începe a trânti cu ciocul în geamuri şi a zice:

— Cucurigu! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cucoş, zise boieriul cuprins de mierare. Vezeteu! Ia-l de pe capul meu şi-l zvârle în cireada boilor ş-a vacilor; poate vreun buhaiu înfuriat i-a veni de hac; l-a lua în coarne, şi-om scăpa de supărare. Vezeteul iarăşi ia cucoşul şi-l zvârle în cireadă! Atunci, bucuria cucoşului! Să-l fi văzut cum înghiţea la buhai, la boi, la vaci şi la viţei; păn-a înghiţit el toată cireada, ş-a făcut un pântece mare, mare cât un munte! Apoi iar vine la fereastră, întinde aripele în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului, şi iarăşi începe!

— Cucurigu! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, când mai vede şi astă dandanaie, crăpa de ciudă şi nu ştia ce să mai facă, doar va scăpa de cucoş. Mai stă boierul cât stă pe gânduri, pănă-i vine iarăşi în cap una.

— Am să-l dau în haznaua cu banii; poate va înghiţi la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s-a îneca şi-oiu scăpa de dânsul. Şi, cum zice, umflă cucoşul de-o aripă şi-l zvârle în haznaua cu banii; căci boieriul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai ştia numărul. Atunci cucoşul înghite cu lăcomie toţi banii şi lasă toate lăzile pustii. Apoi iesă şi de-acolo, el ştie

cum şi pe unde, se duce la fereastra boierului şi iar începe:

— Cucurigu! Boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

Acum, după toate cele întâmplate, boierul, văzând că n-are ce-i mai face, i-azvârle punguţa. Cucoşul o ia de jos cu bucurie, se duce la treaba lui şi lasă pe boier în pace. Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voinicia cucoşului, s-au luat după dânsul, de ţi se părea că-i o nuntă, şi nu altăceva; iară boierul se uita galiş cum se duceau paserile şi zise oftând:

— Ducă-se şi cobe şi tot, numai bine că am scăpat de belea, că nici lucru curat n-a fost aici!

Cucoşul însă mergea ţanţoş, iar paserile după dânsul, şi merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moşneag, şi de pe la poartă începe a cânta:

"Cucurigu!!! cucurigu!!!"

Moşneagul, cum aude glasul cucoşului, iesă afară cu bucurie; şi, când îşi aruncă ochii spre poartă, ce să vadă? Cucoşul său era ceva de

spăriet! Elefantul ţi se
părea purice pe lângă
acest cucoş; ş-apoi
în urma lui veneau
cârduri nenumărate
de paseri, care de
care mai frumoase,

mai cucuiete şi mai boghete. Moşneagul, văzând pe cucoşul său aşa de mare şi de greoiu, şi încunjurat de-atâta amar de galiţe, i-a deschis poarta. Atunci cucoşul i-a zis:

— Stăpâne, aşterne un ţol aici în mijlocul ogrăzii.

Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cucoşul atunci se aşază pe ţol, scutură puternic din aripi şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă paseri, şi de cirezi de vite; iară pe ţol toarnă o movilă de galbeni, care strălucea la soare de-ţi lua ochii! Moşneagul, văzând

aceste mari bogăţii, nu ştia ce să facă de bucurie, sărutând
mereu cucoşul şi dezmerdându-l. Atunci, iaca şi baba vine
nu ştiu de unde; şi, când a văzut unele ca aceste, numa-i
sclipeau răutăcioasei ochii în cap şi plesnea de ciudă.
— Moşnege, zise ea
ruşinată, dă-mi şi mie
nişte galbeni!
— Ba pune-ţi pofta-n
cuiu, măi babă! Când
ţi-am cerut ouă, ştii ce mi-ai
răspuns? Bate acum şi
tu găina, să-ţi aducă galbeni;
c-aşa am bătut eu
cucoşul, ştii tu din a cui
pricină...
şi
iaca ce mi-a adus!
Atunci baba se duce în
poiată, găbuieşte găina, o
apucă de coadă şi o ia la
bătaie, de-ţi venea să-i
plângi de milă! Biata
găină, cum scapă din
mânile babei, fuge pe

drumuri. Şi cum mergea
pe drum, găseşte şi ea o
mărgică ş-o înghite. Apoi
răpede se întoarce acasă
la babă şi începe de pe la
poartă: "Cot, cot, cotcodac!"
Baba iesă cu bucurie
înaintea găinei. Găina sare
peste poartă, trece iute
pe lângă babă şi se pune

pe cuibariu; şi, după vrun ceas de şedere, sare de pe cuibariu, cotcodocind. Baba atunci se duce cu fuga, să vadă ce i-a făcut găina!... Şi, când se uită în cuibariu, ce să vadă? Găina se ouase o mărgică.

Baba, când vede că ş-a bătut găina joc de dânsa, o prinde ş-o bate, ş-o bate, păn-o omoară în bătaie! Şi aşa, baba cea zgârcită şi nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De-acu a mai mânca şi răbdări prăjite în loc de ouă; că bine şi-a făcut râs de găină şi-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nemica, sărmana!

Moşneagul însă era foarte bogat; el şi-a făcut case mari şi grădini frumoase şi trăia foarte bine; pe babă, de milă, a pus-o găinăriţă, iară pe cucoş îl purta în toate părţile după dânsul, cu salbă de aur la gât şi încălţat cu ciuboţele galbene şi cu pinteni la călcâie, de ţi se părea că-i un irod de cei frumoşi, iară nu cucoş de făcut cu borş.

Care sunt personajele acestei poveşti?

Alege însuşirile potrivite fiecărui personaj:

cocoşul încşpşşanat **moşul** naiv

baba miloasş

mincinos

inteligent

generoasş

isteş

invidios

zgârcitş

Cocoşul a plecat de acasă pentru că:

• nu mai suporta sş fie bştut şi umilit de moşneag

• vroia sş se îmbogşşeascş

• moşul l-a trimis de acasş, pentru cş nu fşcea ouş

De ce crezi că nu a vrut cocoşul să renunţe la punguţa sa?

Doar 2 variante sunt corecte.

• credea cş este fermecatş

• era a lui, pentru cş el o gşsise şi i se cuvenea

• vroia s-o ducş moşului, ca sş-l îmbuneze

20

• s-a enervat pe boier, care a dispus sş-i fie luatş punguşa

Numerotează ideile în ordinea succesiunii lor:

• Cocoşul a ieşit din cuptor teafşr.

• Cocoşul a gşsit punguşa pe stradş.

• Boierul aruncş cocoşul în haznaua cu bani.

• Vizitiul aruncş cocoşul în fântânş.

• Vizitiul aruncş cocoşul în cireadş.

Alege ceea ce se potriveste fiecărui personaj:

Cocoşul este: isteş, prostuş, descurcşreş, obraznic, perseverent.

Moşul este: invidios, rşbdştor, hapsân, nerşbdştor, pofticios.

Baba este: rea, bunş, darnicş, zgârcitş, înşeleaptş.

Gşina este: ascultştoare, neascultştoare.

Boierul este: generos, milos, zgârcit, rşu, bun.

Explicaţi ce vrea să spună autorul în cele ce urmează:

"- *Mşi babş, mşnânci ca în târgul lui Cremene. Ia dş-mi şi mie nişte ouş, ca sş-mi prind pofta mşcar*."

Uneşte expresiile cu acelaşi înţeles:

sş-l zvârle

prinde

sşracş lipitş pşmântului

sş-l arunce

gşbuieşte

foarte rea

cânoasş la inimş

foarte sşracş

Adaugă câte o însuşire următoarelor cuvinte:

apş trşsurş pşssşri ogradş

.....

cireadş ouş borş

.....

21

Dacă nu este “hapsân”, este:

bun harnic milos darnic

Completează spaţiile goale cu opusul fiecărui cuvânt şi vei afla pe verticală numele unui bun prieten de-al scriitorului Ion Creangă.

bunş

prieten

liniştit

amabil

adormit

antipatic

zgârcit

necşjit

Ce învăţătură aţi desprins, dragi copii, din această poveste?

Cş prin perseverenşş, curaj şi isteşime se pot obşine multe în viaşş, în ciuda greutşşilor întâmpinate.

Ursul păcălit de vulpe

Era odată o vulpe vicleană, ca toate vulpile. Ea umblase o noapte întreagă după hrană şi nu găsise nicăiri. Făcându-se ziua albă, vulpea iese la marginea drumului şi se culcă sub o tufă, gândindu-se ce să mai facă, ca să poată găsi ceva de mâncare. Şăzând vulpea cu botul întins pe labele de dinainte, îi vine miros de peşte. Atunci ea rădică puţin capul şi, uitându-se la vale, în lungul drumului, zăreşte venind un car tras de boi.

— Bun! gândi vulpea. Iaca hrana ce-o aşteptam eu. Şi

îndată iese de sub tufă şi se lungeşte în mijlocul drumului,

ca şi cum ar fi fost moartă.

Carul apropiindu-se de vulpe, ţăranul ce mâna boii

o vede şi, crezând că-i moartă cu adevărat, strigă la boi: “Aho! Aho!” Boii se opresc. Ţăranul vine spre vulpe, se uită la ea de aproape şi, văzând că nici nu suflă, zice: *“Bre! da' cum naiba a murit vulpea asta aici?! Ti!. ce frumoasă caţaveică am să fac nevestei mele din blana istui vulpoiu!”* Zicând aşa, apucă vulpea de după cap şi, târând-o până la car, se opinteşte ş-o aruncă deasupra peştelui. Apoi strigă la boi: "Hăis! Joian, cea! Bourean". Boii pornesc. Ţăranul mergea pe lângă boi şi-i tot îndemna să meargă mai iute, ca s-ajungă degrabă acasă şi să ieie pelea vulpii.

Însă, cum au pornit boii, vulpea a şi început cu
picioarele a împinge peştele din car jos. Ţăranul mâna,
carul scârţâia, şi peştele din car cădea. După ce hoaţa
de vulpe a aruncat o mulţime de peşte pe drum, bine...
şor! sare şi ea din car şi, c u mare grabă, începe
a strânge peştele de
pe drum. După ce l-a
strâns
grămadă,
îl ia, îl duce la
bizunia sa şi începe
a mânca, că ta...
re-i mai era foame!
Tocmai
când
începuse a mânca, iaca
vine la dânsa ursul.
— Bună masa,
cumătră! Ti!!! da' ce
mai de peşte ai! Dă-
mi şi mie, că ta...re!
mi-i poftă!
—
Ia

mai

pune-ţi pofta-n cuiu,

cumătre, că doar

nu pentru gustul

altuia m-am muncit

eu. Dacă ţi-i aşa

de poftă, du-te şi-

ţi moaie coada-n

baltă, ca mine, şi-i avea peşte să mănânci.

— Învaţă-mă, te rog, cumătră, că eu nu ştiu cum se

prinde peştele.

Atunci vulpea rânji dinţii şi zise:

— Alei, cumătre! da' nu ştii că nevoia te duce pe unde nu-ţi e

voia şi te-nvaţă ce nici gândeşti? Ascultă, cumătre: vrei să

mănânci peşte? Du-te desară la băltoaga cea din marginea pădurei, vârâ-ţi coada-n apă şi stăi pe loc, fără să te mişti, până despre ziuă; atunci smunceşte vârtos spre mal şi ai să scoţi o mulţime de peşte, poate îndoit şi-ntreit de cât am scos eu.

Ursul, nemaizicând nici o vorbă, aleargă-n fuga mare la băltoaga din marginea pădurei şi-şi vâră-n apă toată coada!...

În acea noapte începuse a bate un vânt răce, de îngheţa limba-n gură şi chiar cenuşa de sub foc. Îngheaţă zdravăn şi apa din băltoagă, şi prinde coada ursului ca într-un cleşte. De la o vreme, ursul, nemaiputând de durerea cozei şi de frig, smunceşte o dată din toată puterea. Şi, sărmanul urs, în loc să scoată peşte, rămâne făr' de coadă! Începe el acum a mornăi cumplit ş-a sări în sus de durere; şi-nciudat pe vulpe că l-a amăgit, se duce s-o ucidă în bătaie. Dar şireata vulpe ştie cum să se ferească de mânia ursului. Ea ieşise din bizunie şi se vârâse în scorbura unui copac din apropiere; şi când văzu pe urs că vine făr' de coadă, începu a striga:

— Hei cumătre! Dar ţi-au mâncat peştii coada, ori ai fost prea lacom ş-ai vrut să nu mai rămâie peşti în baltă?

Ursul, auzind că încă-l mai ia şi în râs, se înciudează şi mai tare şi se răpede iute spre copac; dar gura scorburei fiind strâmtă, ursul nu putea să încapă înlăuntru. Atunci el caută o creangă cu cârlig şi începe a cotrobăi prin scorbură, ca să

scoată vulpea afară, şi să-i deie de cheltuială... Dar când apuca ursul de piciorul vulpei, ea striga: " *Trage, nătărăule! mie nu-mi pasă, că tragi de copac*..." Iar când anina cârligul de copac, ea striga: " *Valeu, cumătre! nu trage, că-mi rupi piciorul*!" În zadar s-a năcăjit ursul, de-i curgeau sudorile, că tot n-a putut scoate vulpea din scorbura copacului.

Şi iaca aşa a rămas ursul pâcâlit de vulpe!

24

Care sunt personajele principale ale poveştii?

Cum este vulpea?

cumsecade şireatş hoaşş harnicş

prefşcutş lacomş

Dar ursul?

isteş prostuş

viclean naiv descurcşreş credul

Cum l-a păcălit vulpea pe ţăran? Dar pe urs?

De ce refuzat vulpea să-i dea nişte peşti ursului?

• Pentru cş nu avea destui.

• Pentru cş era foarte zgârcitş şi lacomş.

• Pentru cş nu-l avea la inimş pe urs.

Crezi că vulpea a procedat corect, refuzând să-i dea ursului înfometat nişte peşti? Tu cum ai fi procedat? Dacă tu ai avea o cutie cu bomboane şi un coleg ţi-ar cere una, tu ce ai face, i-ai oferi sau nu o bomboană?

Completează spaţiile goale cu însuşirea potrivită:

• Când a vşzut carul plin cu peşti, vulpea s-a aşezat în mijlocul drumului şi s-a prefşcut moartş.

Spunem deci cş vulpea este **P _ _ _ _ C _ _ ş.**

• Ajunsş în carul şşranului, vulpea a aruncat o mulşime de peşti în drum şi apoi i-a dus la vizuina ei.

Spunem deci cş vulpea este **H _ _ _ ş**.

• Vulpea a refuzat sş-i dea ursului câşiva peşti, pe motiv cş ea a muncit din greu ca sş-i obşinş,

vârându-şi coada în baltş.

Spunem deci cş vulpea este **M _ _ _ I _ _ _ _ ş.**

25

• Ursul i-a cerut câşiva peşti, iar vulpea şi-a bştut

joc de el şi l-a trimis sş-şi vâre noaptea coada-n baltş,

deşi afarş era frig.

R, P, E, F, D, I

ş, ş, A, C, N, I, F, R

Spunem deci cş vulpea este **R _ A .**

_ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _

Cum mai putem să spunem, în loc de “**PREFĂCUT**”? Pune în ordine literele şi vei afla:

P, O, C, I, R, T, I

_ _ _ _ _ _ _

Încercuieşte cuvintele opuse cuvântului “**flămând**” şi scrie un X sub cele cu acelaşi înţeles:

înfometat hşmesit sştul nemâncat

ghiftuit plin

Alcătuieşte 2 enunţuri în care cuvântul “şiret” să aibă 2 înţelesuri diferite.

.....

.....

Ce învăţătură aţi desprins, dragi copii, din această poveste?

Cş cei vicleni şi prefşcuşi le întind adesea curse celor creduli şi prostuşi, profitând de naivitatea şi neştiinşa lor.

Povestea unui om leneş

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneş; de leneş ce era, nici îmbucătura din gură nu şi-o mesteca. Şi satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire şi altora. Şi aşa, se aleg vreo doi oameni din sat şi se duc la casa leneşului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimţitor, şi hai cu dânsul la locul de spânzurătoare! Aşa era pe vremea aceea. Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi ţărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav,

sărmanul, şi-l duceţi la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre ţărani; să

ierte cinstită faţă dumnevoastră, dar aista e un leneş care

nu credem să fi mai având păreche în lume, şi-l ducem

la spânzurătoare, ca să curăţim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni,

zise cucoana, înfiorându-

se; păcat, sărmanul,

să moară ca un câne,

fărădelege! Mai bine duceţi-l

la moşie la mine; iacătă

curtea pe costişa ceea. Eu

am acolo un hambar plin

cu posmagi, ia aşa, pentru

împrejurări grele, Doamne

fereşte! A mânca la posmagi

şi-a trăi şi el pe lângă casa

mea, că doar ştiu că nu

m-a mai perde Dumnezeu

pentr-o bucăţică de pâne.

Dă, suntem datori a ne

ajuta unii pe alţii.

— I-auzi, măi leneşule, ce

spune cucoana; că te-a

pune la coteţ, într-un
hambar cu posmagi, zise
unul dintre săteni. Iaca
peste ce noroc ai dat, bată-

te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai degrabă din car şi mulţămeşte cucoanei, că te-a scăpat de la moarte şi-ai dat peste belşug, luîndu-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ţi dăm sopon şi frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îţi dă adăpost şi posmagi; să tot trăieşti, să nu mai mori! Să-şi puie cineva obrazul pentru unul ca tine şi să te hrănească ca pe un trântor, mare minune-i şi asta. Dar tot de noroc să se plângă cineva... Bine-a mai zis cine-a zis că: *"Boii ară şi caii mănâncă"* . Hai dă răspuns cucoanei, ori aşa, ori aşa,

că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muieţi-s posmagii? zise atunci leneşul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieţi-s posmagii?

— Vai de mine şi de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să şi-i moaie?

— Auzi, măi leneşule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

— Ba, răspunse leneşul. Trageţi mai bine tot înainte!

Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiţi a strica orzul pe gâşte. Vedeţi bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai aşa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiţi? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărătească mare, ce-ţi baţi capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoinţa ce avea, se lehămeseşte şi de binefacere şi de tot, zicând: — Oameni buni, faceţi dar cum vă va lumina Dumnezeu!

Iar sătenii duc pe leneş la locul cuvenit şi-i fac felul.

Şi iaca aşa au scăpat şi leneşul acela de săteni, şi sătenii aceia de dânsul. Mai poftească de-acum şi alţi leneşi în

satul acela, dacă le dă mâna şi-i ţine cureaua.

Ş-am încălecat pe-o şa şi v-am spus povestea aşa.

De ce au hotărât oamenii din sat să îl spânzure pe leneş?

• Pentru cş nu doreau ca acest om atât de leneş

sş dea exemplu negativ altora.

28

• Pentru cş erau nişte oameni rşi.

De ce a vrut cucoana să îl salveze pe leneş?

• Era ruda acestuia.

• I s-a fşcut milş de el şi a vrut sş-l ajute.

Leneşul a preferat să fie spânzurat, decât să-şi înmoaie posmagii, acest lucru părându-i-se foarte dificil. Cum comentezi acest lucru? Crezi că au procedat bine oamenii din acel sat, spânzurându-l pe leneş? **DA**. **NU**. Argumentează.

Completează următoarele enunţuri, folosind informaţii din textul poveştii:

Trşia odatş într-un sat un om tare _____.

Pentru cş nu dorea defel sş munceascş, oamenii din sat au hotşrât sş îl _____, de teamş sş nu devinş un model pentru alşi sşteni. O _____a crezut cş omul este bolnav şi s-a oferit sş-l şinş pe _____ ei şi sş-l hrşneascş cu _____. Dar leneşului i s-a pşrut prea greu sş îşi _____pesmeşii, aşa cş sştenii l-au dus la _____.

Cum mai spui, în loc de **LENEŞ**? Caută încă 3 cuvinte cu acelaşi sens, pe verticală şi orizontală.

P

A

T

R

Â

N

D

A

V

O

B

R

I

S

C

T

C

L

L

I

A

A

N

B

I

U

A

M

C

N G

B

C

L

E

V

P

U

T

U

R

O

S

E

D

U

M

O

C

V

T

A

B

T

T

N

R

T

S

A

I

L

C

Eu zic una, tu zici mai multe:

29

sat - ..... coteş - .....

nşrav - ..... muncş - .....

obraz - ..... binefacere - .....

hambar - ..... jumştate - .....

Scrie semnele de punctuaţie potrivite:

Oameni buni Se vede cş omul cel din car e bolnav

şşrmanul şi-l duceşi la vro doftoroaie undeva şş se caute

Schimbă litera iniţială şi încearcă să obţii alte cuvinte:

milş **b**atş **m**are **s**at

hai **z**icş **g**urş

Care dintre următoarele proverbe este despre lene?

• Leneşul la toate zice cş nu poate.

• Cine aleargş dupş doi iepuri nu prinde nici unul.

• Pânş acum nu a lucrat nimic şi acuma şade.

Ce învăţătură aţi desprins, dragi copii, din această poveste?

Cş lenea şi comoditatea nu scapş nepedepsite într-o societate în care munca este preşuitş şi respectatş.

Fata babei şi fata moşneagului

Erau odată un moşneag şi-o babă; şi moşneagul avea o fată, şi baba iar o fată. Fata babei era slută, leneşă, ţâfnoasă şi rea la inimă; dar, pentru că era fata mamei, se alinta cum s-alintă cioara-n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise

cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă, şi de mama

cea vitregă; noroc de la Dumnezeu că era o fată robace şi răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai şi-amar de pielea ei. Fata moşneagului la deal, fata moşneagului la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbuieţul în spate la moară, ea, în sfârşit, în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-şi mai strângea picioarele; dintr-o parte venea şi-n alta se ducea. Şi-apoi baba şi cu odorul de fiică-sa tot cârtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneagului era piatră de moară în casă; iar fata ei - busuioc de pus la icoane. Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare seara, fata moşneagului nu se încurca, ci torcea câte-un ciur plin de fuse; iar fata babei îndruga şi ea cu mare ce câte-un fus; şi-apoi, când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârlaz şi zicea fetei moşneagului să-i dea ciurul cu fusele, ca să-l ţie până va sări şi ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag, spunând că ea a tors acele fuse. În zadar

fata moşneagului

spunea în urmă că

acela este lucrul

mâinilor sale;

căci

îndată

o apucau de

obraz

baba

şi cu fiică-

sa şi trebuia

numaidecât să

rămâie

pe-a

lor. Când veneau

duminica

şi

sărbătorile, fata

babei era împopoţată şi netezită pe cap, de parc-o linseseră viţeii. Nu era joc, nu era clacă în sat la care să nu se ducă fata babei, iar fata moşneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. Ş-apoi, când venea moşneagul de pe unde era dus, gura babei umbla cum umblă meliţa; că fata lui nu ascultă, că-i uşernică, că-i leneşă, că-i soi rău... că-i laie, că-i bălaie; şi că s-o alunge de la casă; s-o trimită la slujbă unde ştie, că nu-i de chip s-o mai ţie; pentru că poate să înnărăvească şi pe fata ei.

Moşneagul, fiind un gură-cască, sau cum îţi vrea să-i ziceţi, se uita în coarnele ei, şi ce-i spunea ea sfânt era. Din inimă, bietul moşneag poate c-ar fi mai zis câte ceva; dar acum apucase a cânta găina la casa lui, şi cucoşul nu mai avea nici o trecere; ş-apoi, ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu dedeochiul; căci baba şi cu fiică-sa îl umplea de bogdaproste.

Într-una din zile, moşneagul, fiind foarte amărât de câte-i spunea baba, chemă fata şi-i zise:

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine: că n-o asculţi, că eşti rea de gură şi înnărăvită şi că nu este de chip să mai stai la casa mea; de-aceea du-te şi tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă

la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuiesc, ca un tată ce-ţi sunt, că, orişiunde te-i duce, să fii supusă, blajină şi harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c-a mai fost şi mila părintească la mijloc!... dar prin străini, Dumnezeu ştie peste ce soi de sămânţă de oameni îi da; şi nu ţi-or putea răbda câte ţi-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba şi cu fiică-sa voiesc cu orice chip s-o alunge, sărută mâna tată-său şi, cu lacrimi în ochi, porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere!

Şi merse ea cât merse pe-un drum, până ce, din întâmplare, îi ieşi înainte o căţeluşă, bolnavă ca vai de capul ei şi slabă de-i numărai coastele; şi cum văzu pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă şi harnică, fie-ţi milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oi prinde şi eu bine vrodată!

Atunci fetei i se făcu milă şi, luând căţeluşa, o spălă şi-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo şi-şi căută de drum,

mulţumită fiind în suflet că a putut săvârşi o faptă bună.
Nu merse ea tocmai mult, şi numai iaca ce vede un
păr frumos şi înflorit, dar plin de omizi în toate părţile.
Părul, cum vede pe fată, zice:
— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă
de omizi, că ţi-oi prinde şi eu bine vrodată!
Fata, harnică cum era, curăţă părul de uscături şi de
omizi cu mare îngrijire şi apoi se tot duce înainte să-şi
caute stăpân. Şi, mergând ea mai departe, numai iaca ce
vede o fântână mâlită şi părăsită. Fântâna atunci zice:
— Fată frumoasă şi harnică, îngrijeşte-mă, că ţi-oi
prinde şi eu bine vrodată!
Fata râneşte fântâna şi-o grijeşte foarte bine; apoi
o lasă şi-şi caută de drum. Şi, tot mergând mai departe,
numai iaca ce dă de-un cuptor nelipit şi mai-mai să se
risipească. Cuptorul, cum vede pe fată, zice:
— Fată frumoasă şi harnică, lipeşte-mă şi grijeşte-mă,
că poate ţi-oi prinde şi eu bine vrodată!
Fata, care ştia că de făcut treabă nu mai cade coada
nimănui, îşi suflecă mânecile, călcă lut şi lipi cuptorul, îl
humui şi-l griji, de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti! Apoi
îşi spălă frumuşel mâinile de lut şi porni iarăşi la drum.
Şi mergând ea acum şi zi şi noapte, nu ştiu ce făcu,
că se rătăci; cu toate aceste, nu-şi pierdu nădejdea în

Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce, într-una din zile, dis-dimineaţă, trecând printr-un codru întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, şi în poiană vede o căsuţă umbrită de nişte lozii pletoase; şi când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândeţe şi-i zice:

— Da' ce cauţi prin aceste locuri, copilă, şi cine eşti?

— Cine să fiu, mătuşă? Ia, o fată săracă, fără mamă şi fără tată, pot zice; numai Cel-de-sus ştie câte-am tras de când mama care m-a făcut a pus mâinile pe piept! Stăpân caut şi, necunoscând pe nime şi umblând din loc în loc, m-am rătăcit. Dumnezeu însă m-a povăţuit de-am nimerit la casa d-tale şi te rog să-mi dai sălăşluire.

— Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdii. Eu

sunt Sfânta Duminică. Slujeşte la mine astăzi şi fii încredinţată că mâine n-ai să ieşi cu mâinile goale de la casa mea.

— Bine, măicuţă, dar nu ştiu ce trebi am să fac.

— Ia, să-mi lai copilaşii, care dorm acum, şi să-i hrăneşti; apoi să-mi faci bucate; şi, când m-oi întoarce eu de la biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinţi, ci cum îs mai bune de mâncat.

Şi, cum zice, bătrâna porneşte la biserică, iară fata suflecă mânecile şi s-apucă de treabă. Întâi şi-ntâi face lăutoare, apoi iese afară şi începe a striga:

— Copii, copii, copii! Veniţi la mama să vă lăie! Şi când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse şi pădurea fojgăia de-o mulţime de balauri şi de tot soiul de jivine mici şi mari! Însă, tare în credinţă şi cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sperie; ci le ia pe câte una şi le lă şi le îngrijeşte cât nu se poate mai bine. Apoi s-apucă de făcut bucate, şi când a venit Sfânta Duminică de la biserică şi a văzut copiii lăuţi frumos şi toate trebile bine făcute, s-a umplut de bucurie; şi după ce-a şezut la masă, a zis fetei să se suie în pod şi să-şi aleagă de-acolo o ladă, care-a vrea ea, şi să şi-o ia ca simbrie; dar să n-o deschidă pân-acasă, la tată-său. Fata se suie în pod şi vede acolo o mulţime de lăzi: unele mai vechi şi mai urâte, altele mai noi şi mai frumoase. Ea, însă, nefiind lacomă, ş-alege pe cea mai veche şi mai urâtă dintre toate. Şi când se dă cu dânsa jos, Sfânta Duminică cam încreţeşte din sprâncene, dar n-are încotro. Ci binecuvântează pe fată, care îşi ia lada în spate şi se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise.

Când, pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin
de plăcinte crescute şi rumenite... Şi mănâncă fata la
plăcinte, şi mănâncă, hăt bine; apoi îşi mai ia câteva la
drum şi porneşte.
Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa
era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce
şi rece cum îi gheaţa. Şi pe colacul fântânii erau două
pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit.
Apoi a luat paharele cu sine şi a pornit înainte.
Şi mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa
era încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau,

şi dulci ca mierea.

Părul, văzând pe

fată, şi-a plecat

crengile-n jos; şi

ea a mâncat la

pere şi şi-a

luat la drum

câte

i-au

trebuit.

D e - a c o l o

mergând

mai

departe,

iaca

se întâlneşte şi

cu căţeluşa,

care acum era

voinică

şi

f r u m o a s ă ,

iară la gât

purta o salbă

de galbeni

pe care a

dat-o

fetei,

ca mulţumită

pentru că a

căutat-o

la

boală. Şi de

aici, fata, tot
mergând înainte, a ajuns acasă
la
tată-său.
Moşneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi şi inima de bucurie. Fata atunci scoate salba şi paharele cele de argint şi le dă tătâne-său; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite şi turme de oi ies din ea, încât moşneagul pe loc a întinerit, văzând atâtea bogăţii! Iară baba a rămas opărită şi nu ştia ce să facă de ciudă. Fata babei atunci şi-a luat inima-n dinţi şi a zis:
— Las', mamă, că nu-i prădată lumea de bogăţii; mă duc să-ţi aduc eu şi mai multe.

Şi cum zice, porneşte cu ciudă, trăsnind şi plesnind.
Merge şi ea cât merge, tot pe acest drum, pe unde fusese fata moşneagului; se întâlneşte şi ea cu căţeluşa cea slabă

şi bolnavă; dă şi ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită şi seacă şi părăsită, de cuptorul cel nelipit şi aproape să se risipească; dar când o roagă şi căţeluşa, şi părul, şi fântâna, şi cuptorul ca să îngrijească de dânsele, ea le răspundea cu ciudă şi în bătaie de joc:

— Da' cum nu!? că nu mi-oi feşteli eu mânuţele tătucuţei şi a mămucuţei! Multe slugi aţi avut ca mine?

Atunci, cu toatele, ştiind că mai uşor ar putea căpăta cineva lapte de la o vacă stearpă decât să te îndatorească o fată alintată şi leneşă, au lăsat-o să-şi urmeze drumul în pace şi n-au mai cerut de la dânsa nici un ajutor. Şi mergând ea tot înainte, a ajuns apoi şi ea la Sfânta Duminică; dar şi aici s-a purtat tot hursuz, cu obrăznicie şi prosteşte. În loc să facă bucatele bune şi potrivite şi să lăie copiii Sfintei Duminici cum i-a lăut fata moşneagului de bine, ea i-a opărit pe toţi, de ţipau şi fugeau nebuni de usturime şi de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse şi sleite, de nu mai era chip să le poată lua cineva în gură... şi când a venit Sfânta Duminică de la biserică, şi-a pus mâinile-n cap de ceea ce-a găsit acasă. Dar Sfânta Duminică, blândă şi îngăduitoare, n-a vrut să-şi puie mintea c-o sturlubatică şi c-o leneşă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod, să-şi aleagă de-acolo o ladă, care i-a plăcea, şi să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s-a suit şi şi-a ales lada cea mai nouă şi mai

frumoasă; căci îi plăcea să ia cât de mult şi ce-i mai bun şi mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să-şi ia ziua bună şi binecuvântare de la Sfânta Duminică, ci porneşte ca de la o casă pustie şi se tot duce înainte; şi mergea de-i pârâiau călcâiele, de frică să nu se răzgândească Sfânta Duminică să pornească după dânsa, s-o ajungă şi să-i ieie lada.

Şi când ajunge la cuptor, frumoase plăcinte erau într-însul! Dar când s-apropie să ia dintr-însele şi să-şi prindă pofta, focul o arde şi nu poate lua. La fântână, aşijderea: păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna

plină cu apă până-n

gură; dar când a

vrut fata să puie

mâna pe pahar

şi să ia apă,

paharele pe loc

s-au cufundat,

apa din fântână

într-o clipă a

secat, şi fata de

sete s-a uscat!...

Când prin dreptul

părului,

nu-i

vorbă, că parcă

era bătut cu

lopata de pere

multe ce avea,

dar credeţi c-a

avut fata parte

să guste vro

una? Nu, căci

părul s-a făcut

de-o mie de ori

mai înalt de cum

era, de-i ajunsese

crengile în nouri!

Ş i - a t u n c i . . .

scobeşte-te, fata

babei, în dinţi!

Mergând mai înainte, cu căţeluşa încă s-a întâlnit;

salbă de galbeni avea şi acum la gât; dar când a vrut

fata să i-o ia, căţeluşa a muşcat-o de i-a rupt degetele şi n-a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Îşi muşca fata acum degeţelele mămucuţei şi ale tătucuţei de ciudă şi de ruşine, dar n-avea ce face. În sfârşit, cu mare ce a ajuns şi ea acasă, la mă-sa, dar şi aici nu le-a ticnit bogăţia. Căci, deschizând lada, o mulţime de balauri au ieşit dintr-însa şi pe loc au mâncat pe babă, cu fată cu tot, de parcă

n-au mai fost pe lumea asta, şi apoi s-au făcut balaurii nevăzuţi cu ladă cu tot.

Iar moşneagul a rămas liniştit din partea babei şi avea nenumărate bogăţii: el a măritat pe fiică-sa după un om bun şi harnic. Cucoşii cântau acum pe stâlpii porţilor, în prag şi în toate părţile; iar găinile nu mai cântau cucoşeşte la casa moşneagului, să mai facă a rău; c-apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta, că moşneagul a rămas pleşuv şi spetit de mult ce-l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt mălaiul.

De ce a plecat de acasă fata moşneagului?

• Pentru cş nu se înşelegea cu mama şi sora ei vitregş.

• Pentru cş vroia sş se mşrite.

• Pentru cş tatşl ei a trimis-o în lume,

la insistenşele mamei vitrege.

Numerotează corect momentele naraţiunii:

• Trimiterea fetei moşneagului în lume.

• Prezentarea personajelor poveştii.

• Rşsplata fetei moşneagului.

• Drumul fetei moşneagului.

• Rşsplata fetei babei.

• Drumul fetei babei.

Cum se purtau mama vitregă şi fata ei cu fata moşneagului?

Crezi că atitudinea lor faţă de fata moşului era corectă?

Pune literele în ordine

ş i

află numele unei alte poveşti

î

n

care mama vitregă se purta

urât

cu

fiica soţului ei.

E, ş, U, R, S,

A, C, N, ş, E, A

_ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _

Cum le caracterizează autorul pe

cele 2 fete? Caută în text!

Uneşte fiecare fată cu trăsăturile

care i se potrivesc:

Fata moşului era

leneşş

Fata babei era

ascultştoare

invidioasş

miloasş

rea la inimş

modestş

credincioasş

harnicş

alintatş

De ce a îngrijit fata moşului căţeluşa bolnavă iar fata babei

nu vrut să facă la fel?

De ce i-a dat părul bogat din perele sale fetei moşului, iar

fetei babei nu a vrut să-i dea nici una?

Care sunt personajele pozitive din poveste? Dar cele

negative?

Crezi că fata babei şi mama ei au fost pedepsite prea crunt?

Fata moşului

bunştate

a fost rşsplştitş pentru

lipsa de compasiune

milostenie

rşutate

hşrnicie

Fata babei

lene

a fost pedepsitş pentru

invidie

Găseşte cuvinte cu acelaşi sens pentru cuvintele subliniate din prima parte a poveştii (vezi începutul poveştii).

Ce înţeles dai următoarelor cuvinte: “**oropsită**”, “**ursuz**”, “**cârtitoare**”, “**simbrie**”?

Formează alte cuvinte pornind de la cuvântul dat şi înlocuind vocala din mijloc.

pşr __ __ __ __

mai __ __ __

Citeşte cu atenţie textul poveştii şi completează asemănările:

apş rece

ca mierea

pere galbene

cum îi gheaşa

pere dulci

ca ceara

Completează următorul tabel cu cuvinte care au acelaşi sens cu cele de mai jos.

slutş

bogşşie

abandonatş

bucate

ciudş

Cum comentezi următoarele proverbe?

• Dupş muncş şi rşsplatş.

• Leneşul la toate, zice cş nu poate.

• Bine faci, bine gşseşti.

• Pomul se cunoaşte dupş roade şi omul dupã fapte.

Ce am învăţat din această poveste?

Cş, în cele din urmş, binele învinge rşul, iar hşrnicia,

40

bunul simş, bunştatea, milostenia nu pot fi trecute cu vederea

şi nu rşmân nerşsplştite.

Soacra cu trei nurori

Era odată o babă, care avea trei feciori nalţi ca nişte brazi şi tari de virtute, dar slabi de minte.

O răzeşie destul de mare, casa bătrânească cu toată pojijia ei, o vie cu livadă frumoasă, vite şi multe păsări alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse şi părăluţe albe pentru zile negre; căci lega paraua

cu zece noduri şi tremura după ban.

Pentru a nu răzleţi feciorii de pe lângă sine, mai dură încă două case alături, una la dreapta şi alta de-a stânga celei bătrâneşti. Dar tot atunci luă hotărâre nestrămutată a ţinea feciorii şi viitoarele nurori pe lângă sine — în casa bătrânească — şi a nu orândui nimic pentru împărţeală până aproape de moartea sa. Aşa făcu; şi-i râdea inima babei de bucurie când gândea numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori şi mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: " *Voi privighea nurorile, le-oi pune la lucru, le-oi struni şi nu le-oi lăsa nici pas a ieşi din casă, în lipsa feciorilor mei*. "…Tustrei feciorii babei umblau în cărăuşie şi câştigau mulţi bani. Celui mai mare îi venea vremea de însurat, şi baba, simţind asta, umbla valvârtej să-i găsească mireasă; şi în cincişase sate, abia-abia putu nimeri una după placul ei: nu prea tânără, naltă şi uscăţivă, însă robace şi supusă. Feciorul nu ieşi din hotărârea maică-sa, nunta se făcu şi baba îşi luă cămaşa de soacră, ba încă netăiată la gură, care însemnează că soacra nu trebuie să fie cu gura mare şi să tot cârtească de toate cele.

După ce s-a sfârşit nunta, feciorii s-au dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în acea zi, către seară, baba începu să pună la cale viaţa nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cui. " *De ce mi-am făcut cleşte? ca să nu*

mă ard", zicea ea. Apoi se suie iute în pod şi coboară de acolo un ştiubei cu pene rămase tocmai de la răposata soacră-sa, nişte chite de cânepă şi vreo două dimerlii de păsat.

— Iată ce am gândit eu, noro, că poţi lucra nopţile. Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oboroc sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit pene, vei pisa mălai; şi când a veni barbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costiţe de porc, de cele afumate, din pod, şi, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată, până te-i mai odihni, ia furca în brâu, şi până mâine dimineaţă să găteşti fuioarele aceste de tors, penele de strujit şi mălaiul de pisat. Eu mă las puţin, că mi-a trecut ciolan peste ciolan cu nunta voastră. Dar tu să ştii că eu dorm iepureşte; şi pe lângă işti doi ochi, mai am unul la ceafă, care şede pururе deschis şi cu care văd, şi noaptea şi ziua, tot ce se face prin casă. Ai înţeles ce ţi-am spus?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoi ş-o bucată de mămăligă rece din poliţă sunt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt şi ouă de-am putea sclipui să ducem în târg ca să facem ceva parale; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău şi eu nu vreau să-mi pierd comândul.

Apoi, când înseră, baba se culcă în pat, cu faţa la perete, ca să n-o supere lumina de la opaiţ, mai dând a înţelege nurori-sa că are s-o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată, şi habar n-avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă; acuşi la strujit pene, acuşi îmbăla tortul, acuşi pisa mălaiul şi-l vântura de buc. Şi dacă Enachi se punea pe gene-i, ea îndată lua apă rece şi-şi spăla faţa, ca nu cumva s-o vadă neadormita soacră şi să-i bănuiască. Aşa se munci biata noră până după miezul nopţii; dar, despre ziuă, somnul o doborî, şi adormi şi ea între pene, caiere, fusele cu tort şi bucul de mălai. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap şi începu a trânti ş-a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia aţipise, de voie, de nevoie, trebui să se scoale, să sărute mâna soacrei şi să-i arate ce-a lucrat.

Încet-încet, nora s-a dat la brazdă, şi baba era

mulţumită cu alegerea ce-a făcut. Peste câteva zile,

cărăuşii sosesc, şi tânăra nevastă, văzându-şi bărbăţelul,

mai uită din cele necazuri!

Nu trece mult, şi baba pune la cale şi pe feciorul cel mijlociu, şi-şi ia un suflet de noră întocmai după chipul şi asemănarea celei dintâi, cu deosebire numai că aceasta era mai în vârstă şi ceva încrucişată, dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăşi în cărăuşie şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obicei, ea le dă de lucru cu măsură şi, cum înserează, se culcă, spunând nurorilor să fie harnice şi dându-le de grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel atoatevăzător, şi aşa, una pe alta se îndemnau la treabă, şi lucrul ieşea gârlă din mâinile lor.

Iară soacra huzurea de bine.D a r

b i n e l e ,

c â t e o d a t ă ,

aşteaptă

şi

rău. Nu trece

tocmai mult,

şi vine vremea

de însurat şi

feciorului cel

mic.

Baba

însă voia cu

orice chip să

aibă o troiţă

nedespărţită

de nurori... de

aceea şi chitise

una de mai înainte.

Dar nu-i totdeauna cum se chiteşte, ce-i şi cum se nimereşte. Într-o bună dimineaţă, feciorul mamei îi şi aduce o noră pe cuptor. Baba se scarmănă pe cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face, şi, de voie, de nevoie, nunta s-a făcut, şi pace bună!După nuntă, bărbaţii din nou se duc la treaba lor şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăşi le dă de lucru cu măsură şi, cum vine seara, se culcă după obicei. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic:

— Da' nu te tot codi, că mămuca ne vede.

— Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta? Noi să lucrăm, şi ea să doarmă?!

— Nu căuta că horăieşte, zise cea mijlocie, mămuca are la ceafă un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem, ş-apoi tu nu ştii cine-i mămuca, n-ai mâncat niciodată moarea ei.

— La ceafă?... vede toate? n-am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte... Dar ce mâncăm noi, fetelor hăi?

— Ia, răbdări prăjite, dragă cumnăţică... Iar dacă eşti flămândă, ia şi tu o bucată de mămăligă din colţar şi cu nişte ceapă şi mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă? d-apoi neam de neamul meu

n-a mâncat aşa bucate! Da' slănină nu-i în pod? unt nu-i? ouă nu sunt?

— Ba sunt de toate, ziseră cele două, dar sunt ale mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ş-al nostru şi ce-i al nostru e ş-al ei. Fetelor hăi! S-a trecut de şagă. Voi lucraţi, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncării, ştii colè, ceva mai omeneşte; ş-acuşi vă chem şi pe voi.

— Doamne, ce vorbă ţi-a ieşit din gură! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? să ne zvârlă baba pe drum?

— Las' dacă v-a durea capul! Când v-a întreba pe voi, să daţi vina pe mine şi să lăsaţi să vorbesc eu pentru toate.

— Apoi dar... dăă!... fă cum ştii; numai să nu ne bagi şi pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceţi, gura vă meargă; că nu-i bună

pacea, şi mi-e dragă gâlceava. Şi iese cântând:

Vai, săracul omul prost, / Bun odor la cas-a fost!

Nu trece nici un ceas la mijloc, ş-un cuptor de plăcinte, câţiva pui pârpâliţi în frigare şi prăjiţi în unt, o străchinoaie de brânză cu smântână şi mămăliguţa erau gata. Apoi iute cheamă şi pe celelalte două în bordei, şi se pun la masă cu toatele.

— Hai, fetelor, mâncaţi bine şi pe Domnul lăudaţi, că eu mă reped în cramă s-aduc şi un cofăiel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce-au mâncat ş-au băut bine, le-au venit a cânta, ca rusului din gura gârliciului:

Soacră, soacră, poamă acră, / De te-ai coace cât te-ai coace, / Dulce tot nu te-i mai face; / De te-ai coace toată toamna,/ Eşti mai acră decât coarna; /De te-ai coace-un an ş-o vară, /Tot eşti acră şi amară; /Ieşi afară ca o pară; / Intri-n casă ca o coasă; /Şezi în unghi ca un junghi.

Ş-au mâncat, ş-au băut, ş-au cântat până au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori dacă ai de unde. Iese afară speriată, dă încolo, dă pe dincolo, şi când intră în bordei, ce să vadă? Bietele nurori jeleau pe soacră-sa... Pene împrăştiate pe jos, fărmături, blide aruncate în toate părţile, cofăielul de vin răsturnat, ticăloşie mare!...

— Da' ce-i acolo? strigă baba înspăimântată. Nurorile

atunci sar arse în picioare; şi cele mari încep a tremura de frică, cum e varga, şi lasă capul în jos de ruşine. Iar cea cu pricina răspunde:

— Da' bine, mămucă, nu ştii c-au venit tătuca şi cu mămuca, şi le-am făcut de mâncare, şi le-am scos un cofăiel de vin, şi de aceea ne-am chefăluit şi noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s-au dus.

— Şi m-au văzut cuscrii cum dormeam?

— D-apoi cum să nu te vază, mămucă?!

— Ş-apoi de ce nu m-aţi sculat? Mânca-v-ar ciuma să vă mănânce!

— D-apoi dă, mămucă, fetele aceste au spus că d-ta vezi tot; şi de aceea am gândit că eşti mânioasă pe tătuca

şi pe mămuca, de nu te scoli. Şi ei erau aşa de mâhniţi, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

— Ei, lasă, ticăloaselor, că vă voi dobzăla eu de acum înainte!

Şi de atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba. Când îşi aducea ea aminte de puicile cele nadolence şi boghete, de vinişorul din cramă, de risipa ce s-a făcut cu munca ei, şi c-au văzut-o cuscrii dormind aşa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă şi rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetiseră până şi cele două de gura cea rea a babei; şi cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz şi să orânduiască totodată şi moştenirea babei prin o diată nemaipomenită până atunci, şi iată cum:

— Cumnatelor, zise ea într-o zi, când se aflau singure în vie. Nu putem trăi în casa aceasta de n-om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

— Ei, cum?

— Să faceţi cum v-oi învăţa eu, şi habar să n-aveţi.

— Ce să facem? întrebă cea mai mare.

— Ia, să dăm buzna în casă la babă, şi tu s-o iei de cânepa dracului şi s-o trăsneşti cu capul de peretele cel despre răsărit, cât îi putea; tot aşa să faci şi tu cu capul babei, de peretele cel despre apus, ş-apoi ce i-oi mai face şi eu, veţi vedea voi.

— D-apoi când or veni ai noştri?

— Atunci, voi să vă faceţi moarte-n păpuşoi, să nu spuneţi nici laie, nici bălaie. Oi vorbi eu şi cu dânşii, şi las' dacă va fi ceva!...

Se înduplecară şi cele două, intrară cu toatele în casă; luară pe babă de păr şi-o izbiră cu capul de pereţi până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai şugubaţă decât cele două, trânteşte baba în mijlocul casei şi-o frământă cu picioarele, şi-o ghigoseşte ca pe dânsa; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul şi i-o presură cu sare şi cu piper, aşa că limba îndată se umflă, şi biata soacră nu mai putu zice nici cârc! şi, slabă şi stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei

cu pricina, aşezară baba într-un aşternut curat, ca să-şi mai aducă aminte de când era mireasă; şi după aceasta începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-şi da ghiont una alteia şi a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi şi câte alte năzdrăvănii înfiorătoare, încât numai aceste erau de ajuns, ba şi de întrecut, s-o vâre în groapă pe biata babă.

Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit!
Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârţâind
nişte care: bărbaţii veneau. Nevestele lor le ies întru
întâmpinare şi, după sfătuirea celei mai tinere, de la poartă
s-aruncă în gâtul bărbaţilor şi încep a-i lua cu vorba şi a-i
dezmierda care de care mai măgulitor.
— Da' ce face mămuca? întrebară cu toţii deodată
când dejugau boii.
— Mămuca, le luă cea mai tânără vorba din gură,
mămuca nu face bine ce face; are de gând să ne lase
sănătate, sărmana.
— Cum? ziseră barbaţii înspăimântaţi, scăpând
resteiele din mână.
— Cum? Ia, sunt vreo cinci-şase zile de când a fost
să ducă viţeii la suhat, şi un vânt rău pesemne a dat peste
dânsa, sărmana!... ielele i-au luat gura şi picioarele.
Fiii se reped atunci cu toţii în casă la patul mâne-sa;
dar biata babă era umflată cât o butie şi nici nu putea bleşti
măcar din gură; simţirea însă nu şi-o pierduse de tot. Şi,
văzându-i, îşi mişcă puţin mâna şi arătă la nora cea mare
şi la peretele despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie şi
peretele despre apus; pe urmă pe cea mai tânără şi jos în
mijlocul casei; după aceea de-abia putu aduce puţin mâna
spre gură şi îndată căzu într-un leşin grozav.

Toţi plângeau şi nu se puteau dumeri despre

semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise,

prefăcându-se că plânge şi ea:

— Da' nu înţelegeţi ce vrea mămuca?

— Nu, ziseră ei.

47

— Biata mămucă lasă cu limbă de moarte: că fratele

cel mare să ia locul şi casa cea despre răsărit; cel mijlociu,

cea despre apus; iară noi, ca mezini ce suntem, să

rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatu-său.

Atunci ceilalţi, nemaiavând încotro şovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi, şi nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi, peste două zile, o îngropară cu cinste mare, şi toate femeile din sat şi de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori şi ziceau:

" *Ferice de dânsa c-a murit, că ştiu că are cine-o boci!"*

Ce vrea să spună autorul despre soacră, că: "… *lega paraua cu zece noduri şi tremura după ban."?*

Se temea sş nu-i fure cineva banii.

Era foarte zgârcitş.

Îi era teamş sş nu sşrşceascş.

De ce a ţinut neapărat soacra să-şi aleagă ea nurorile?

Pentru cş feciorii ei erau plecaşi şi nu aveau timp sş-şi caute neveste.

Vroia nurori care sş o slujeascş şi sş nu iasş din vorba ei.

Ce alte trăsături mai are soacra, aşa cum reies din poveste?

Alege ceea ce i se potriveşte.

bunş la inimş

leneşş

nemulşumitş

harnicş

mincinoasş

rea

generoasş

dominatoare

calculatş

zgârcitş

Care dintre cele 3 nurori s-a dovedit cea mai isteaţă?

48

nora mijlocie

nora cea mai tânşrş

nora cea mai mare

De ce crezi că au vrut nurorile să scape de soacra lor?

• pentru cş o urau

• pentru cş se purta urât cu ele şi le trata ca pe

nişte slugi

• pentru cş erau rele şi doreau ss fie ele

stşpânele casei

Înlocuieşte cuvintele subliniate cu altele care au înţeles

asemănător:

“Aşa cş munci biata norş pânş dupş miezul nopşii…”

“— Nu cşuta cş horşieşte, zise cea mijlocie, mşmuca are

la ceafş un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem.”

Ce vrea să spună autorul în următoarele situaţii:

• *“Vrei ss ne aprindem paie în cap?”*

vrei ss ne ia foc pşrul

vrei ss ne creşm necazuri, neplşceri

• *“… avea strânse pşrşluşe albe pentru zile*

negre…”

avea bani puşi deoparte

se temea ss nu sşrşceascş

• *“… ss nu spuneşi nici laie, nici bşlaie…”*

ss nu cântaşi

ss nu spuneşi nimic

Ce am învăţat, dragi copii, din această poveste?

Soacra cea calculatş şi-a închipuit cş îşi va aranja

bştrâneşile dacş îşi va alege nurorile dupş voia ei şi le va

pune la treabş. Însş rşutatea şi zgârcenia ei le-au determinat pe tinerele nurori sş îşi doreascş sş scape cât mai repede de ea şi sş-şi facş singure dreptate.

Dănilă Prepeleac

Erau odată într-un sat doi fraţi, şi amândoi erau însuraţi. Cel mai mare era harnic, grijuliu şi chiabur, pentru că unde punea el mâna punea şi Dumnezeu mila, dar n-avea copii. Iară cel mai mic era sărac. De multe ori fugea el de noroc şi norocul de dânsul, căci era leneş, nechitit la minte şi nechibzuit la trebi; ş-apoi mai avea şi o mulţime de copii! Nevasta acestui sărac era muncitoare şi bună la inimă, iar a celui bogat era pestriţă la maţe şi foarte zgârcită. Vorba veche: "*Tot un bou ş-o belea*". Fratele cel sărac - sărac să fie de păcate! - tot avea şi el o pereche de boi (…). Dar plug, grapă, teleagă, sanie, car, tânjală, cârceie, coasă, hreapcă, ţăpoi, greblă şi câte alte lucruri ce trebuiesc omului gospodar nici că se aflau la casa acestui om nesocotit. Şi când avea trebuinţă de asemene lucruri, totdeauna supăra pe alţii, iară

mai ales pe frate-său, care avea de toate. Nevasta celui bogat de multe ori făcea zile fripte bărbatului, ca să-l poată descotorosi odată de frate-său. Ea zicea adeseori:

— Frate, frate, dar pita-i cu bani, bărbate.

— Apoi, dă, măi nevastă, sângele apă nu se face. Dacă nu l-oi ajuta eu, cine să-l ajute?

Nevasta, nemaiavând încotro, tăcea şi înghiţea noduri. Toate ca toate, dar carul său era de haimana. Nu treceau douătrei zile la mijloc, şi se trezea la uşa ei cu Dănilă, cumnatusău, cerând să-i împrumute carul: ba să-şi aducă lemne din pădure, ba făină de la moară, ba căpiţi din ţarină, ba multe de toate.

— Măi frate, zise într-o zi cel mai mare istuilalt; mi-e lehamite de frăţia noastră!... Tu ai boi, de ce nu-ţi închipuieşti ş-un car? Al meu l-ai hârbuit de tot. Hodorog!

încolo, hodorog! pe dincolo, carul se strică. Ş-apoi, ştii vorba ceea: "*Dă-ţi, popă, pintenii şi bate iapa cu călcâiele*".

— Apoi, dă, frate, zise istalalt, scărpinându-se în cap, ce să fac?

— Ce să faci? Să te-nvăţ eu: boii tăi sunt mari şi frumoşi; ia-i şi-i du la iarmaroc, vinde-i şi cumpără alţii mai mici şi mai ieftini, iar cu banii rămaşi cumpără-ţi şi un car, şi iaca te-ai făcut gospodar.

— Ia, ştii că nu m-ai învăţat rău? Aşa am să fac.

Zicând aceste, se duce la dânsul acasă, îşi ia boii de-o funie şi porneşte cu ei spre târg. Dar, cum am spus, omul nostru era un om de aceia căruia-i mânca câinii din traistă, şi toate trebile, câte le făcea, le făcea pe dos. Târgul era cam departe, şi iarmarocul pe sfârşite. Dar cine poate sta împotriva lui Dănilă Prepeleac? (că aşa îi era porecla, pentru că atâta odor avea şi el pe lângă casă făcut de mâna lui)…

Mergând el cu Duman şi Tălăşman ai săi, tot înainte spre iarmaroc, tocmai pe când suia un deal lung şi trăgănat, alt om venea dinspre târg cu un car nou, ce şi-l cumpărase chiar atunci şi pe care îl trăgea cu mâinile singur, la vale cu proptele şi la deal cu opintele.

— Stai, prietene, zise ist cu boii, care se tot smunceau din funie, văzând troscotul cel fraged şi mândru de pe lângă drum. Stai puţin cu carul, c-am să-ţi spun ceva.

— Eu aş sta, dar nu prea vrea el să steie. Dar ce ai

să-mi spui?

— Carul dumitale parcă merge singur.

— D-apoi... mai singur, nu-l vezi?

— Prietene, ştii una?

— Ştiu dacă mi-i spune.

— Hai să facem treampa; dă-mi carul, şi na-ţi boii.

Nu vreau să le mai port grija în spate: ba fân, ba ocol,

ba să nu-i mănânce lupii, ba de multe de toate... Oi fi eu

vrednic să trag un car, mai ales dacă merge singur.

— Şuguieşti, măi omule, ori ţi-e într-adins?

— Ba nu şuguiesc, zise Dănilă.

— Apoi dar, te văd că eşti bun mehenghiu, zise cel

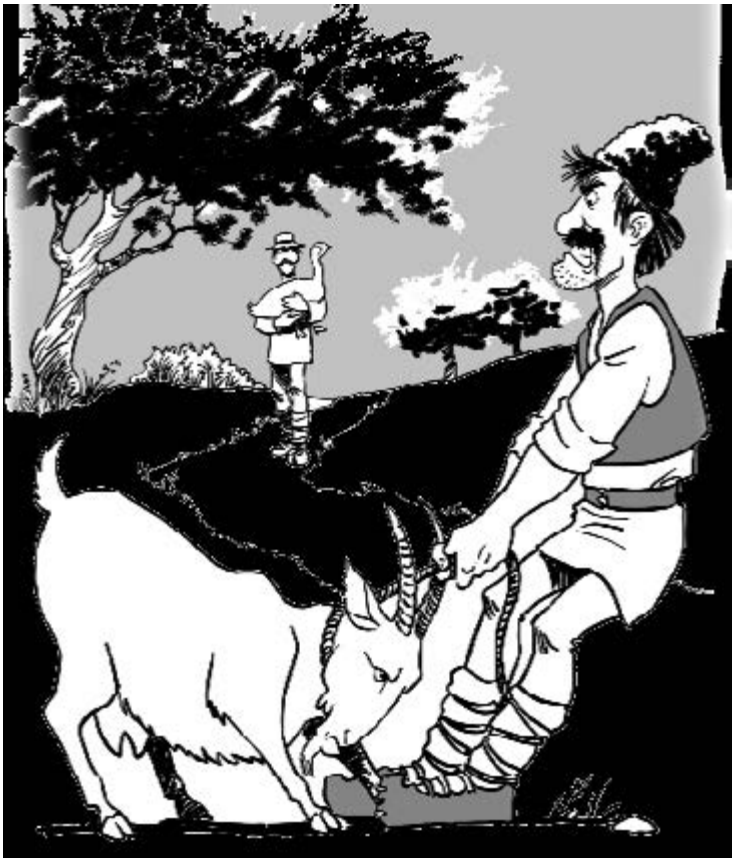

cu carul; m-ai găsit într-un chef bun; hai, noroc să dea Dumnezeu! ... Istalalt, adică Dănilă, zice în gândul său: "*Taci, că-i cu buche; l-am potcovit bine! De nu cumva s-ar răzgândi; dar parcă nu era ţigan, să întoarcă*."

Apoi îşi ia şi el carul şi porneşte tot la vale înapoi spre casă.

— Aho! car nebun, aho! Când te-oi încărca zdravăn cu saci de la moară, ori cu fân din ţarină, atunci să mergi aşa!

Şi cât pe ce, cât pe ce să nu-l ia carul înainte. Dar de la o vreme valea s-a sfârşit şi s-a început un deal; când să-l suie la deal, suie-l dacă poţi!... Hârţi! încolo, scârţi! încolo, carul se da înapoi.

— Na! car mi-a trebuit, car am găsit!

Apoi cu mare greu hartoieşte carul într-o parte, îl

opreşte în loc, se pune pe proţap şi se aşterne pe gânduri.

— Mă!... asta încă-i una! De-oi fi eu Dănilă Prepeleac,

am

prăpădit boii; iar de n-oi fi eu acela, apoi am

găsit o căruţă...

Ba e Prepeleac,

ba nu-i el...

Când iaca un

om

trecea

iute spre târg

c-o capră de

vânzare.

—

Prietene, zise

Dănilă, nu mi-i

da capra ceea,

să-ţi dau carul

ista?— Apoi...

dă... capra mea

nu-i de cele

săritoare,

şi-i

bună de lapte.

— Ce mai

la deal, la vale!

bună,

ne-bună,

na-ţi carul şi dă-mi-o!

Cela nu se pune de pricină, dă capra şi ia carul. Apoi aşteaptă până vin alte care, de-l leagă dinapoia lor, şi se duce în treaba lui spre casă, lăsând pe Dănilă gură cască tot pe loc.

— Bun, zise Prepeleac. Ia, pe ist cu capra ştiu încaltea că bine l-am boit!

Ia apoi şi el capra şi porneşte iar spre târg. Dar capra tot capră; se smuncea în toate părţile, încât îi era acum lehamete de dânsa.

— De-aş ajunge mai degrabă în târg, zise Prepeleac,

ca să scap de râia asta.

Şi, mergând el mai departe, iaca se întâlneşte c-un om ce venea de la târg c-o gâscă în braţe.

— Bun întâlnişul, om bun! zise Dănilă.

— Cu bine să dea Dumnezeu!

— Nu vrei să facem schimb? să-ţi dau capra asta şi să-mi dai gâsca.

— N-ai nimerit-o, că nu-i gâscă, ci-i gânsac; l-am cumpărat de sămânţă.

— Da, dă-mi-l, dă-mi-l! că-ţi dau şi eu o sămânţă bună.

— De mi-i da ceva adaos, poate să ţi-l dau; iară de nu, norocul gâştelor de-acasă; că are să facă un otrocol prin ele, de s-a duce vestea! În sfârşit, dur la deal, dur la vale, unul mai dă, altul mai lasă, şi Prepeleac mărită capra! Apoi înşfacă gânsacul şi pleacă tot înainte spre târg. Când ajunse în târg, gânsacul, dorit de gâşte, ţipa cât îl lua gura: "*ga, ga, ga, ga*!"

"*Na! c-am scăpat de dracul şi am dat peste tată-său: acesta mă asurzeşte! Las' că te însor eu şi pe tine acuşi, măi buclucaşule*!"

Şi, trecând pe lângă un negustor cu pungi de vânzare, dă gânsacul pe-o pungă de cele pe talger şi cu băierile lungi, de pus în gât. Ia el punga, o suceşte, o învârteşte ş-apoi zice:

“Na-ţi-o frântă, că ţi-am dres-o! Dintr-o pereche de boi de-a mai mare dragul să te uiţi la ei am rămas c-o pungă goală. Măi! măi! măi! măi! Doar ştiu că nu mi-i acum întâiaşi

dată să merg la drum; dar parcă dracul mi-a luat minţile! ”

Mai şede el cât şede de cască gura prin târg, ş-apoi îşi ia tălpăşiţa spre casă. Şi, ajungând în sat, se duce drept la fratesău, ca să-i ducă bucurie.

— Bine v-am găsit, bădiţă!

— Bine-ai venit, frate Dănilă! Da’ mult ai zăbovit la târg!

— Apoi dă, bădiţă; m-am pornit cu graba şi m-am întâlnit cu zăbava.

— Ei, ce veste ne mai aduci de pe la târg?

— Ia, nu prea bună! Bieţii boişorii mei s-au dus ca pe gura lupului.

— Vro dihanie a dat peste dânşii, ori ţi i-a furat cineva?

— Ba! I-am dat eu singur cu mâna mea, bădiţă.

Apoi spuse din capăt toată întâmplarea, pe unde-a

fost şi ce-a păţit; iar la urma urmelor zise:

— Ş-apoi, ce mai atâta vorbă lungă, dintr-o pereche de boi m-am ales c-o pungă; ş-apoi şi asta pute a pustiu, bădiţă dragă.

— Mă! da, drept să-ţi spun, că mare nătărău mai eşti!

— Apoi dă!... bădiţă! pân-aici, toate-au fost cum au fost, da' de-acum am prins eu minte... Numai ce folos? Când e minte, nu-i ce vinde; când e brânză, nu-i bărbânţă. Iaca îţi dau dumitale punga asta, că eu n-am ce face cu dânsa. Şi te mai rog de toţi dumnezeii să-mi împrumuţi macar o dată carul cu boii, s-aduc nişte lemne din pădure la nevastă şi la copii, că n-au scânteie de foc în vatră, sărmanii! ş-apoi, ce-a da Dumnezeu! cred că nu te-oi mai supăra.

— Ptiu! mă! zise frate-său, după ce l-a lăsat să sfârşască. Se vede că Dumnezeu a umplut lumea asta cu ce-a putut. Iaca-ţi mai dau o dată carul, dar asta ţi-a fi cea de pe urmă. Lui Dănilă atâta i-a trebuit. Ia acum carul cu boii frăţinesău şi porneşte. Cum ajunge în pădure, chiteşte un copac care era mai mare şi trage carul lângă el; fără să dejuge boii, începe a tăia copacul, ca să cadă în car deodată. Trebi de ale lui Dănilă Prepeleac! Bocăneşte el cât bocăneşte, când pârrr! cade copacul peste car de-l sfarmă şi peste boi de-i ucide!

"*Na! că făcui pacostea şi fraţine-meu! Ei, ei, acum*

ce-i de făcut?... Eu cred că ce-i bine, nu-i rău: Dănilă face, Dănilă trebuie să desfacă. Mă duc să văd, n-oi putea smomi pe frate-meu să-mi împrumute şi iapa, să fug apoi cu ea în lume, iar copiii şi nevasta să-i las în ştirea Celui-de-sus."

Aşa zicând, porneşte şi, mergând prin pădure, s-a rătăcit. După multă trudă şi buimăceală, în loc să iasă la drum, dă de-un heleşteu şi, văzând nişte lişiţe pe apă, zvârrr! cu toporul într-însele, cu chip să ucidă vro una s-o ducă peşchin frăţinesău... Dar lişiţele, nefiind chioare, nici moarte, au zburat; toporul s-a cufundat, şi Prepeleac a rămas bătând în buze.

"*Mă!... că rău mi-a mai mers astăzi! Ce zi pocită! Se vede că m-a luat cineva din urmă!*"

Apoi dă din umeri şi porneşte; mai merge el cât merge, până ce, cu mare greu, găseşte drumul. Apoi o ia la papuc şi hai, hai! hai, hai! ajunge în sat, la frate-său, şi pe loc cârpeşte o minciună, care se potrivea ca nuca în perete.

— Frate, mai fă-mi un bine şi cu iapa, ca să mân boii de călare: în pădure a plouat grozav, şi s-a făcut o mâzgă şi-un gheţuş, de nu te mai poţi de fel ţinea pe picioare.

— Mă! zise frate-său, se vede că tu ai fost bun de călugărit, iar nu de trăit în lume, să necăjeşti oamenii şi să chinuieşti nevasta şi copiii! Haiti! lipseşti dinaintea mea şi du-te unde-a dus surdul roata şi mutul iapa, ca să nu mai aud de numele tău!

Iapa? Las' pe Dănilă, că ştie el unde-a duce-o: să-şi ia iertăciune de la boi şi ziua bună de la car. Apoi iese pe uşă, pune mâna pe iapă şi pe-o secure, şi tunde-o! Când se trezeşte frate-său, ia iapa dacă ai de unde! Prepeleac era tocmai la heleşteul din pădure, să caute toporul. Aici îi trăsni în cap lui Dănilă că el ar fi bun de călugăr, după vorbele frăţine-său.

— Am să durez o mănăstire pe pajiştea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el.

Şi deodată se şi apucă. Face mai întâi o cruce ş-o înfige în pământ, de înseamnă locul. Apoi se duce prin pădure şi începe a chiti copacii trebuitori: ista-i bun de amânare, cela de tălpi, ista de grinzi, cela de tumurugi, cela de costoroabe,

ista de toacă; şi tot aşa dondănind el din gură, iaca se trezeşte dinaintea lui c-un drac ce ieşise din iaz.

— Ce vrei să faci aici, măi omule?

— Da' nu vezi?

— Stai, mă! nu te-apuca de năzbutii. Iazul, locul şi pădurea de pe-aici sunt ale noastre.

— Poate-i zice că şi raţele de pe apă sunt ale voastre, şi toporul meu din fundul iazului. V-oi învăţa eu pe voi să puneţi stăpânire pe lucrurile din lume, cornoraţilor!

Dracul, neavând ce-i face, huştiuliuc! în iaz şi dă de ştire lui Scaraoschi despre omul lui Dumnezeu, cu năravul dracului. Ce să facă dracii? Se sfătuiesc între dânşii, şi Scaraoschi, căpetenia dracilor, găseşte cu cale să trimită pe unul din ei c-un burduf de bivol plin cu bani, să-i dea pusnicului Dănilă, ca să-l poată mătura de-acolo.

— Na-ţi, mă, bani! zise dracul trimis; şi să te cărăbăneşti de aici; că, de nu, e rău de tine!

Prepeleac se uită la cruce, se uită la drac şi la bani...

dă din umeri ş-apoi zice:

— Aveţi noroc, spurcaţilor, că-mi sunt mai dragi banii

decât pusnicia, că v-aş arăta eu vouă!

Dracul răspunde:

— Nu te pune în poară, măi omule, cu împăratul

iadului; ci mai bine ia-ţi bănişorii şi caută-ţi de nevoi.

Apoi lasă banii şi se întoarnă în heleşteu, unde găseşte

pe Scaraoschi tare mâhnit pentru pierderea unei comori aşa

de mari, cu care ar fi putut dobândi o mulţime de suflete.

Prepeleac, în acest timp, se chitea cum ar face să

vadă banii acasă la dânsul.

— Bun! zise Dănilă. Nici asta nu se ia din drum. Tot

mănăstiri să croieşti, dacă vrei să te bage dracii în seamă,

să-ţi vie cu banii de-a gata la picioare şi să te facă putred

de bogat!

Pe când se îngrijea el cum să ducă banii acasă, iaca

un alt drac din iaz i se înfăţişază înainte, zicându-i:

— Măi omule! Stăpânu-meu s-a răzgândit; el vrea

mai întâi să ne cercăm puterile ş-apoi să iei banii.

"*Ia, acu-i acu*!" zise Prepeleac în gândul său, oftând.

Dar este o vorbă: *tot bogatul mintios şi tânărul frumos*.

Dănilă mai prinsese acum la minte.

— Puterile? Ei, cum şi în ce fel?

— Iaca cum: dintru-ntâi şi dintru-ntâi, care dintre noi amândoi a lua iapa ta în spate şi va înconjura iazul de trei ori, fără s-o pună jos şi să se răsufle, ai aceluia să fie banii.

Şi cum zice, umflă dracul iapa în cârcă şi într-o clipă înconjură iazul de trei ori. Prepeleac, văzând atâta putere din partea dracului, nu-i prea veni la socoteală, dar tot îşi ţinu firea şi zise:

— Măi Michiduţă! doar eu te credeam mai tare decât eşti! Aşa-i că tu ai luat iapa în spate? Însă eu ţi-oi lua-o numai între picioare; şi îndată se şi azvârle pe iapă şi înconjură iazul de trei ori, fără să se răsufle.

Dracul atunci se miră mult de asta şi, neavând ce mai zice, iscodi alta.

— Acum să ne întrecem din fugă, zise el.

— Măi Michiduţă! da' cu mine ţi-ai găsit că poţi tu să te întreci din fugă?

— D-apoi cu cine?

— Vină încoace, să-ţi arăt eu cu cine!

Apoi merge împreună cu dracul în nişte porumbrei,
unde vede un iepure dormind, şi i-l arată.
— Vezi tu colo pe cineva ghemuit jos şi mititel?
— Văd.
— Acela-i copilul meu cel mai mic. Aţine-te! Şi când
l-oi trezi din somn, să te iei după el. Şi-odată şi strigă: u!
ta! na! na! na!...
Atunci iepurele sare, şi dracul după el. Fug ei cât fug,
şi de la o vreme dracul pierde urma iepurelui. Până acum
toţi râdeau de Prepeleac, dar acum a ajuns să râdă şi el de
dracul. Pe când Dănilă se ţinea cu mâna de inimă, râzând
de prostia dracului, iaca şi acesta se înturna gâfuind.
— Mă! da' sprinten şi sprinţăroi copil mai ai, drept să-
ţi spun! Când aproape-aproape să pun mâna pe dânsul,
i-am pierdut urma, şi să te duci, duluţă!
— Seamănă tătâne-său, sireicanul! zise Dănilă. Ei?
mai ai poftă să te întreci şi cu mine?

— Ba mai pune-ţi pofta-n cui!... Mai bine să ne întrecem din trântă.

— Din trântă? Doar de ţi-e greu de viaţă. Mă! tot am auzit din bătrâni că dracii nu-s proşti; d-apoi, cum văd eu, tu numai nu dai în gropi, de prost ce eşti. Ascultă! Eu am un unchi bătrân de 999 de ani şi 52 de săptămâni; şi de-l vei putea trânti pe dânsul, atunci să te încerci şi cu mine, dar cred că ţi-a da pe nas.

Zicând aceste, porneşte înainte şi face semn dracului cu mâna, să vină după el. În fundul pădurii, sub nişte stânci, se afla o bizunie de urşi, peste care dăduse Prepeleac, umblând câteodată, ca pusnic ce se găsea, după vlăstari sălbatici şi după zmeură. Ajungând ei aproape, Dănilă zise:

— Iaca locaşul unchiului meu. Intră înlăuntru; ai să-l găseşti dormind în cenuşă, cu nasul în tăciuni. De vorbit, nu poate vorbi, că măselele şi dinţii i-au căzut mai bine de o mie de ani.

Dracul, când n-are ce face, ştiţi ce face... Intră înlăuntru şi începe a-şi purta codiţa cea bârligată pe la nasul uncheşului. Atâta i-a trebuit lui moş Ursilă, ş-apoi las' pe dânsul! Deodată sare mânios din bârlog, haţ! dracul subsuoară şi-l strânge cu atâta putere, de era să-şi dea sufletul, şi ochii i-au ieşit afară din cap cât cepele de mari.

— Na! nu cauţi, ş-o găseşti, zise Dănilă, care privea

de departe vălmăşagul acesta şi se strica de râs. Dar nu
ştiu ce face dracul, că face el ce face, şi cu mare greu
scapă din labele lui moş Ursilă. Dănilă, cum vede pe drac
scăpat, bun teafăr... se face că-l scoate.
— Ia las', măi omule, las'! nu-ţi mai face obraz.
Dacă ai ştiut că ai un moş aşa de grobian, pentru ce m-ai
îndemnat să mă lupt cu el?
— Da' ce? Nu ţi-a plăcut? Hai şi cu mine!
— Cu tine, şi numai cu tine, m-oi întrece din chiuit; şi
care-a chiui mai tare, acela să ia banii.
— Bun!... zise Dănilă în gând; las' că te-oi chiui eu!
Măi Michiduţă! Ia chiuie tu întâi, ca să aud cum chiui.
Atunci dracul se crăceşte c-un picior la asfinţit şi
cu unul la răsărit, s-apucă zdravăn cu mâinile de torţire

cerului, cască o gură cât o şură, şi, când chiuie o dată,
se cutremură pământul, văile răsună, mările clocotesc şi
peştii din ele se sperie; dracii ies afară din iaz câtă frunză

şi iarbă! Şi oleacă numai de nu s-a risipit bolta cerului.

Dănilă însă şedea călare pe burduful cu bani şi, ţinându-şi firea, zise:

— Mă! da' numai aşa de tare poţi chiui? Eu mai nu te-am auzit. Mai chiuie o dată!

Dracul chiuie şi mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Încă o dată!

Dracul chiuie ş-a treia oară, aşa de tare, de credeai că s-a rupt ceva într-însul.

— Acum nu te-am auzit nici atâta... Aşa-i c-a venit şi rândul meu?

— Mai aşa!

— Măi Michiduţă! când oi chiui eu, ai să asurzeşti ş-au să-ţi sară creierii din cap. Înţeles-ai tu? Însă eu îţi priesc bine, dacă-i vrea să mă asculţi.

— În ce fel?

— Ia să-ţi leg ochii şi urechile c-un ştergar, dacă vrei să mai trăieşti.

— Leagă-mi ce ştii şi cu ce ştii, numai să nu mor!

Atunci Dănilă leagă strâns c-un ştergar gros de câlţi ochii şi urechile dracului, ca la baba-oarba; apoi ia o drughineaţă groasă de stejar în mână, căci, cât era de pusnic Dănilă, tot mai mult se bizuia pe drughineaţă decât în sfânta cruce, şi pâc! la tâmpla dracului cea dreaptă, una!

— A... leu! destul! Nu mai chiui!

— Ba nu! stai, Sarsailă! tu cum ai chiuit de trei ori?

Trosc! şi la stânga una!

— Va... leu! destul!

— Ba nu-i destul! şi-i mai trage şi-n numele tatălui una!

— A...uleo! strigă dracul îngrozitor, şi cu ochii legaţi,

cum era, văicărându-se grozav şi zvârcolindu-se ca şarpele,

se aruncă în iaz, spunând lui Scaraoschi cele întâmplate şi

că nu-i de şuguit cu vrăjitorul acesta.

Dănilă însă ofta din greu lângă burduful cu bani şi

se tot frământa cu gândul ce-i de făcut. Când, iaca al

treilea drac i se înfăţişază înainte, c-un buzdugan straşnic

de mare în mână, pe care îl trânteşte la pământ şi zice:

— Măi omule! ia, acum să te văd! Cine-a azvârli

buzduganul ista mai tare în sus, ai aceluia să fie banii.

“Na! Dănilă, zice el în gândul său, aşă-i c-ai sfeclit-o?”

Dar vorba ceea: “Nevoia învaţă pe cărăuş”.

— Ia zvârle-l tu întâi, măi dracule!

Atunci dracul ia buzduganul de coadă, şi când îl zvârle, se suie aşa de tare, de nu se mai vede; şi abia după trei zile şi trei nopţi, căzând jos, cu mare străşnicie s-a cufundat în fundul pământului, de s-au zguduit temeliile lumii!

— Ia azvârle-l şi tu acum, zise dracul îngâmfat.

— L-oi zvârli eu, nu te îngriji, dar scoate-l mai întâi în faţa pământului, cum a fost şi la tine.

Dracul ascultă şi-l scoate.

— Haiti! mai repede, mai repede, că n-am timp de aşteptat...

— Mai îngăduieşte puţin, tartarule, că nu te trag copiii de poale! Dracul îngăduie, căci n-are încotro.

Nu trecu mult şi ziua se călători. Cerul era limpede, şi luceferii sclipitori râdeau la stele, iară luna, scoţând capul de după dealuri, se legăna în văzduh, luminând pământul.

— Da' nu-l mai zvârli, omule?

— Ba am să-l zvârl de-acum; dar îţi spun dinainte, să te ştergi pe bot despre dânsul.

— De ce?

— Iaca de ce: vezi tu colo în lună nişte pete?

— Le văd.

— Acolo-s fraţii mei din ceea lume. Şi, Doamne, mare nevoie mai au de fier, ca să-şi potcovească caii. Uite bine şi vezi cum îmi fac semn cu mâna, să le dau buzduganul

ista; ş-odată şi pune mâna pe dânsul.

— Stăi, nepriceputule, că buzduganul ista îl avem lăsat moştenire de la strămoşul nostru; şi nu-l putem da nici pentru toată lumea; ş-odată-i şi smunceşte buzduganul din mână, şi fuga cu el în iaz, spunând lui Scaraoschi ce era să păţească cu buzduganul.

Atunci Scaraoschi, îngrijit şi mânios grozav, chemă

înaintea sa pe toată drăcimea şi bătu din picior, strigând:

— Acum, în clipă, să se aleagă unul dintre voi care să meargă şi să afurisească pe acest proclet şi vrăjmaş cumplit.

Pe loc şi vine unul înantea sa, tremurând.

— Să trăiţi, mârşăvia-voastră! Eu mă duc să îndeplinesc nelegiuita voastră poruncă.

— Mergi! şi dacă-i fi meşter şi-i izbuti, să ştii c-am să te fac mai mare.

Atunci dracul porneşte c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ, şi într-o clipă şi ajunge la pusnicul Dănilă.

— Măi omule, zise dracul. Tu, cu şmecheriile tale, ai tulburat toată drăcimea; da' acuşi am să te vâr şi eu în toate grozile morţii! Hai să ne blestemăm, şi care dintre noi amândoi a fi mai meşter, acela să ia banii!

Ş-odată şi-ncepe dracul a boscorodi din gură şi a descânta, că nu ştiu ce face, de-i pocneşte lui Dănilă un ochi din cap. Săracul Prepeleac! se vede că i-a fost scris tot el să răsplătească şi păcatele iepei frăţine-său, ale caprei, ale gânsacului logodit şi ale boilor ucişi în pădure. Pesemne blestemul gâştelor văduvite l-a ajuns, sărmanul!

Doamne! Multe mai are de pătimit un pusnic adevărat când se depărtează de poftele lumeşti şi se gândeşte la fapte bune!... Ş-apoi ce este mai gingaş decât ochiul?

Dănilă crăpa de durere! dar, oricât îl durea de tare, el tot îşi ţinu inima cu dinţii şi zise:

— Nu mă sperii tu cu de-alde-aceste, demon spurcat ce eşti! Am să te fac să-ţi muşti mâinile şi să mă pomeneşti în toată viaţa ta!

— Dă, dă, nu mai dondăi atâta din gură şi blestemă şi tu acum, să te văd cât eşti de meşter.

— Ai să iei burduful cu bani în spate şi ai să mergi la casa mea, căci blestemurile părinteşti nu-s la mine. Înţeles-ai?

Şi, cum zice, încalecă şi Dănilă pe burduf; iară dracu-i umflă în spate şi zboară iute ca gândul taman la casa lui

Dănilă Prepeleac.

Copiii şi nevasta lui, când au văzut un bivol zburând pe sus, au rupt-o de fugă, înspăimântaţi. Dănilă, însă, a început

a-i striga pe nume; şi ei, cunoscând glasul lui, s-au oprit.

— Dragii tatei, băieţi! Ia veniţi încoace şi aduceţi cu voi şi blestemurile părinteşti! ragila şi pieptenii de pieptănat câlţi!

Băieţii încep a curge toţi, care dincotro, cu blestemurile părinteşti în mână. Îi venise acum şi lui Dănilă apa la moară.

— Puneţi mâna, copii, pe jupânul ista, şi începeţi a-l blestema cum îţi şti voi mai bine, ca să-i placă şi dumisale.

Atunci lasă pe copii, că şi dracul fuge de dânşii. Au tăbărât cu toţii pe dânsul şi l-au schingiuit după placul lui Dănilă. Ş-a început dracul a ţipa cât îi lua gura; şi scăpând cu mare greu de mâinile lor, hârşcâit şi stâlcit cum era, a lăsat şi bani şi tot şi s-a dus pe urlaţi după ceilalţi.

Iară Dănilă Prepeleac, nemaifiind supărat de nimene şi scăpând deasupra nevoii, a mâncat şi a băut şi s-a desfătat până la adânci bătrâneţe, văzându-şi pe fiii fiilor săi împrejurul mesei sale.

Care dintre următoarele însuşiri se potrivesc celor 2 fraţi?

fratele cel mare

harnic

fratele cel mic

leneş

grijului

sşrac

ghinionist

chibzuit

Ce vrea să spună autorul atunci când îl caracterizează pe Dănilă Prepeleac?

• *este “nechitit la minte”*

nu este atent

nu îl duce capul

• *este “ nechibzuit la trebi”*

nu este calculat, prevşzştor, cumpştat

face numai ceea ce vrea

62

Dănilă Prepeleac îşi vinde boii pe o pungă. Spunem deci că este:

E, B, C, I, U, N, H, I, T, Z

– – – – – – – – – –

Dănilă Prepeleac reuşeşte să-l păcălească pe trimisul lui

Scaraoschi. Rezolvă rebusul şi află cum este Dănilă Prepeleac.

Dacş nu e leneş, e ...

Dacş nu e fericit, e ...

Dacş nu e agitat, e ...

Dacş nu e prost, e ...

Dacş nu e bleg, e ...

Ce aţi învăţat, dragi copii, din această poveste?

Chiar dacş s-a dovedit la început prostuş, neîndemânatic, nechibzuit şi neatent, pânş la urmş, Dşnilş Prepeleac a fşcut dovada isteşimii sale. Ceea ce înseamnş cş în viaşş şi cei mai puşin descurcşreşi pot fi capabili, în anumite condişii, sş-şi punş mintea la contribuşie şi sş se descurce singuri.

63

Păsărica în timpul iernei

Iarna ninge şi îngheaţă,

Frigul creşte tot mereu,

Păsărica cea isteaţă

Nu mai zice cântul său.

Când afară viscoleşte,

Ea s-ascunde tremurând

Într-un dos, unde găseşte,

Nu ca vara, ciripind;

Ci, zburlită şi-ntristată,

Flămândă ca vai de ea,

Pe la drum mâncarea-şi cată,

Sărmănica păsărea.

Dumnezeu care-a făcut-o

Pe dânsa, ca şi pe noi,

O nutreşte ş-o-ncălzeşte,

El o scapă din nevoi!

Cum poţi ajuta păsărelele în timpul iernii? Iată aici câteva sfaturi:

• Prin amplasarea de cşsuşe din lemn în copacii din parcuri şi grşdini. În cşsuşe se pot pune seminşe de dovleac, grâu, alune zdrobite, felii de pâine, unturş nesşratş, resturi de mâncare. De asemenea, pşssşrelele pot fi hrşnite pe pervazul unui geam, dar numai în cazul în care nu aveşi pisici în preajmş. Cu cât mai multe pşssşrele se vor hrşni din hrana pusş de oameni, cu atât mai multe vor reuşi sş treacş mai uşor peste iarnş.

• Din sticle sau borcane goale de plastic se pot

confecşiona cu uşurinşş hrşnitoare pentru pşssşrele. Se decupeazş la mijlocul sticlei o gaurş mai mare, prin care sş intre pasşrea şi se pun seminşe pe fundul sticlei, care se agaşş apoi în copaci sau la streaşina caselor.

64

Nu lucrezi, n-ai ce mânca

Ar fi un mare păcat
Omul leneş de-ajutat.
Dacă lenea-l stăpâneşte,
Singur este vinovat.
Cine ziua nu munceşte
Doarmă noaptea nemâncat!
Bine-a zis biata furnică
Grierului calicind:
Ai petrecut astă-vară?
Joac-acum, de-i fi putând!

Iar la vara viitoare,

Măi jupâne grieruş,

Fii ca mine strângătoare,

Nu tot trage din arcuş…

Ţ-ei deda corpul la lucru,

Lenea nu te-a stăpâni;

Şi la iarn-având strânsură,

Lipsa-ţi vei îndeplini.

……

Glosar

Capra cu trei iezi

a cârnoşi - a rupe, a sfâşia

de când lupii albi - dintotdeauna, de mult timp

s-a fşcut oale şi ulcioare - a murit

prichiciu - marginea cuptorului

funigine - cenuşş

chersin - covatş

a dobzşla - a pedepsi

la cada cu dubala - la tşbşcşrie

tihşraie - prşpastie

gugulici - mititei

leasş - adunşturş de nuiele

jitia - povestea

Punguţa cu doi bani

hapsân - lacom, avar

lespede - piatrş latş

dihanie - animal

hazna - loc unde se şineau banii

şol - pşturş

a gşbui - a prinde, a înşfşca

buhai - taur

Ursul păcălit de vulpe

caşaveicş - hainş de blanş

bizunia - vizuinş

a anina - a agşşa

Povestea unui om leneş

costişş - povârniş, pantş

posmagi - pesmeşi, pâine uscatş

chitişi - gândişi, socotişi

se lehşmeseşte - a i se face lehamite, silş, a se sştura

Fata babei şi fata moşneagului

horopsitş - neglijatş, pşrşsitş

sorş de scoarşş - sorş vitregş

robace - muncitoare, harnicş

gşteje - crengi, vreascuri

tşbuieş - sşculeş

cârtitoare - nemulşumitş, cârcotaşş

pârlaz - punte

cum umblş melişa - (a vorbi) ca o moarş stricatş

uşernicş - desfrânatş

a râni - a curşşa

lozie - salcie

a humui - a lipi cu humş (argilş)

sş vş lşie - sş vş spele

lşutoare - apş fiartş

a-şi feşteli (mâinile) - a-şi murdşri mâinile

sturlubaticş - nebunaticş

pleşuv - chel

cociorva - vştrai

Soacra cu trei nurori

pojijie - ceea ce aparşine unei gospodşrii

a rşzleşi - a îndepşrta

ştiubei - vas fşcut din trunchi de copac

chitş - mşnunchi

dimerlie - unitate de mşsurş, banişş

oboroc - vas din scoarşş de tei

a struji pene - a curşşa penele de partea nefolositoare

plachie - fel de mâncare

a sclipui - a strânge cu greu

comândul - bani puşi deoparte pentru înmormântare

a îmbşla tortul - a umezi cu salivş firul tors

a vântura (mşlaiul) de buc - a lşsa mşlaiul sş cadş de la micş

înşlşime, de mai multe ori, ca sş se cureşe de impuritşşi

(puicile) nadolence - rasş de gşini

boghetş - moşatş

diatş - testament

a ghigosi - a îndesa, îngrşmşdi

stârlici - pete pe piele

nşssşlie - sicriu

resteie - cuie cu care se închide jugul

Dănilă Prepeleac

pestrişş la maşe - rea, zgârcitş

grapş - greblş

teleagş - cşruşş micş

tânjalş - un fel de proşap pentru prinderea vitelor în jug

cârceie - piese din lemn/fier de la car

hreapcş - greblş micş

şşpoi - furcş

troscot - brebenel, plantş cu frunze mici

a şugui - a glumi

treampa - schimb în naturş

a hartoi - a schimba direcşia, a face carul ss alunece

67

mehenghi - isteş, şmecher

proşap - lemn de care se fixeazş jugul la carul cu boi

încaltea - cel puşin, mşcar

a boi - a înşela, a pşcşli

(a face un) otrocol - a intra prin, a face ravagii

bşrbânşş - vas de lemn în care se pşstreazş laptele

a smomi - a prosti, a înşela

lişişş - pasşre de baltş

tumurugş - bucatş de lemn cilindricş

costoroabş - grindş

burduf - sac din piele netşbşcitş

grobian - necioplit, grosolan

drughineaşş - barş de lemn sau fier

proclet - ticşlos

hârşcâit - zgâriat

.....

CUPRINS

Introducere 3

Capra cu trei iezi 7

Punguşa cu doi bani 16

Ursul pşcşlit de vulpe 22

Povestea unui om leneş 26

Fata babei şi fata moşneagului 30

Soacra cu trei nurori 40

Dşnilş Prepeleac 49

Pşssrica în timpul iernei 63

Nu lucrezi, n-ai ce mânca 64

Glosar 65

Document Outline

- coperta web
- din_lumea_lui_creanga tipar